

Evaluatie Taser pilot

POLITIEACADEMIE – Lectoraat Openbare Orde & Gevaarbeheersing

PA

Carin Esman & Otto Adang

« waakzaam en dienstbaar »

Evaluatie Taser pilot

Evaluatie Taser pilot

Carin Esman

Otto Adang

ISBN 978-90-79149-46-9

Politieacademie

Lectoraat Openbare Orde & Gevaarbeheersing

Apeldoorn, maart 2011

Leerstoel Openbare Orde & Gevaarbeheersing

De leerstoel Openbare Orde & Gevaarbeheersing aan de Politieacademie bestudeert hoe geweld of gevaar in de interactie tussen burgers en politie vermeden of gereduceerd kan worden, in een balans tussen het maatschappelijk belang van ordehandhaving en individuele grondrechten. De leerstoel geeft uitvoering aan het onderzoekprogramma Geweld en Gevaarbeheersing in Conflictsituaties dat zich richt op de interactie tussen politie en burgers in potentieel gevaarlijke conflictsituaties. Het onderzoekprogramma richt zich op de analyse van de manier waarop door middel van communicatie en interactie betrokken politiemensen en burgers hun positie reguleren in afhankelijkheid van elkaar en van anderen. Het uiteindelijke doel van het onderzoekprogramma is meer zicht te krijgen op de regulering van conflicten en sociale spanningen en om het onderkennen en toepassen van werkwijzen die effectief bijdragen aan een veilige en verantwoorde afhandeling van potentieel gevaarlijke situaties.

Inhoudelijk liggen de prioriteiten op de volgende terreinen:

- Openbare orde, met projecten op het terrein van voetbalvandalisme, evalueren en grootschalige ordehandhaving in het algemeen.
- Openbare veiligheid met projecten op het vlak van crowd management en menselijke factoren bij rampen en crises.
- Beheersing van gevaar met projecten op het terrein van politieke geweldstoepassing, de aanpak van lastige, potentieel gevaarlijke conflictsituaties en de training van integrale beroepsvaardigheden.

Aan de leerstoel is een kenniskring verbonden die op 22 november 2004 formeel van start is gegaan en multidisciplinair is samengesteld met medewerkers van de Politieacademie, de politiepraktijk en externe onderzoekers uit Nederland en daarbuiten. Centraal in de activiteiten van leerstoel en de aan de leerstoel verbonden kenniskring staat vergelijkend onderzoek met een wetenschappelijk karakter en gericht op toepasbaarheid en gedeelde kennisontwikkeling. De onderzoeken richten zich vooral op het vinden van goede werkwijzen en niet eenzijdig op incidenten.

Inhoudsopgave

	Voorwoord	9
1	Buitenlands literatuuronderzoek naar EIDs	13
	1.1 Inleiding	13
	1.2 Onderzoek in de Verenigde Staten	13
	1.3 Onderzoek in Canada	17
	1.4 Onderzoek in Groot Brittannië	20
	1.5 Onderzoek in Australië	21
	1.6 Onderzoek door Amnesty international	24
2	Taser bij de Nederlandse Arrestatieteams	29
	2.1 Inleiding	29
	2.2 Pilot met de Taser	30
	2.3 Taser inzetten	33
	2.4 De keuze om een Taser in te zetten	39
	2.5 Nazorg	47
	2.6 Overige aspecten Taser gebruik	48
	2.7 Visie politiebonden	53
	2.8 Samenvatting	55
3	Conclusies en aanbevelingen	61
	3.1 Conclusies uit het buitenlandse literatuuronderzoek	61
	3.2 Conclusies uit de Nederlandse pilot	62
	3.3 Aanbevelingen	66
	Literatuurlijst	68
	Bijlagen:	75
	Bijlage 1: Tijdelijke regeling stroomstootwapen	75
	Bijlage 2: Verlenging Tijdelijke regeling stroomstootwapens	85
	Bijlage 3: Vragenlijst	89
	Bijlage 4: Richtlijn Toepassing stroomstootwapen	93
	Bijlage 5: Meldingsformulier	99
	Bijlage 6: Informatiepamflet	109
	Bijlage 7: Informatiepamflet medisch personeel	117
	Bijlage 8: Dient de Taser opgenomen te worden in de Ambtsinstructie 1994?	123
	Over de auteurs	127

Voorwoord

In december 2005 heeft de toenmalige Raad van Hoofdcommissarissen (RHC), op verzoek van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, een advies uitgebracht over de “less lethal” bewapening van de Aanhoudings- en Ondersteunings Eenheden AOE (“arrestatieteams”). In dit advies verzocht de Raad van Hoofdcommissarissen om gedurende een periode van één jaar een Electronic Immobilisation Device (EID) of Electronic Control Device (ECD) stroomstootwapen aan de arrestatieteams ter beschikking te stellen.

De minister heeft ingestemd met dit verzoek¹ en vanaf 1 mei 2009² kregen de arrestatieteams een Electronic Immobilisation Device van het merk Taser voor een jaar in gebruik. Na afloop van dit jaar werd gekeken of de pilot met nog een jaar verlengd kon worden, omwille voor het verkrijgen van voldoende informatie om zodoende de Taser definitief op te kunnen nemen in de uitrusting van de arrestatieteams. In mei 2010³ is de pilot met een jaar verlengd.

Het lectoraat Openbare Orde & Gevaarbeheersing van de Politie-academie is gevraagd om de evaluatie van de Taser uit te voeren.

¹ Brief aan VtSPN, kenmerk 2008-0000583715

² Staatscourant nr. 70 14 april 2009: Tijdelijke regeling stroomstootwapens

³ Staatscourant nummer 7439 19 mei 2010 : Verlenging tijdelijke regeling stroomstootwapens

Bij de evaluatie diende aandacht besteed te worden aan de volgende punten:

- Inzet van de Taser.
- Vergelijking van de inzet van de Taser met alternatieve inzetten.
- Opleiding voor gebruik Taser.
- Gebruiksgemak en bediening Taser.
- Gebruiksgemak en bediening van de cartridge in de Taser.
- Medische richtlijnen bij gebruik Taser.
- Update van onafhankelijk onderzoek rondom gebruiksgemak, inzet-ervaringen en effecten van de Electronic Impact Devices.

Het rapport is als volgt opgebouwd: In hoofdstuk 1 wordt het onafhankelijke onderzoek naar EIDs besproken, waarna in hoofdstuk 2 de Nederlandse pilot aan bod komt. Het rapport wordt in hoofdstuk 3 afgesloten met conclusies en aanbevelingen.

Wij bedanken graag iedereen die de evaluatie mede mogelijk heeft gemaakt door het verlenen van medewerking aan interviews en mr. drs. Cees Kwanten voor zijn bijdrage op juridisch vlak.

Apeldoorn, maart 2011

Carin Esman
Otto Adang

Buitenlands literatuur- onderzoek naar EIDs

Buitenlands literatuuronderzoek naar EIDs

1.1 Inleiding

EIDs (meestal gaat het om Tasers) worden op grote schaal over de hele wereld gebruikt, onder andere in de Verenigde Staten, Canada, Australië, Groot Brittannië, Frankrijk, Duitsland, Spanje, Griekenland, Ierland, België en Zwitserland. Anders dan bij de Nederlandse pilot worden EIDs daarbij vaak ingezet in de basispolitiezorg. Dat gegeven maakt het onmogelijk kwantitatieve vergelijkingen te maken, bijvoorbeeld over inzetfrequenties. Wel is het nuttig kennis te nemen van buitenlandse ervaringen met betrekking tot inzet en effecten van het gebruik van EIDs. In de hierna volgende paragrafen is uitsluitend gebruik gemaakt van informatie die afkomstig is uit in de laatste vijf jaar gepubliceerd onafhankelijk onderzoek, dat niet door een fabrikant werd gefinancierd.

1.2 Onderzoek in de Verenigde Staten

De onderzoekers Jones en Lin (2009) deden onderzoek naar de effectiviteit van de Taser bij de Washington State Patrol (WSP). Hiertoe hebben zij in een periode van 3 jaar 1188 casussen bestudeerd met de volgende drie onderzoeksvragen:

- Welke soorten geweldsmiddelen worden nu door de komst van de Taser minder ingezet en hebben inzetten van Tasers geleid tot minder inzet van hond, vuurwapen en beanbag?
- Hoe wordt de effectiviteit van de Taser beoordeeld? Lost de Taser bepaalde conflictsituaties op?
- Dalen de aantallen verwondingen bij verdachten en politiemensen door het gebruik van de Taser?

Het onderzoek bestrijkt de jaren 2005 tot en met 2007. In 2005 had niemand de beschikking over een Taser, in 2006 was er een beperkte invoering van de Taser en in 2007 waren alle agenten uitgerust met een Taser. Analyse van de gegevens leert dat men in 2005 en 2006 conflictsituaties voornamelijk met verbale commando's oploste. In 2007 was er een verschuiving zichtbaar naar de Taser en fysieke inzet ondersteund door verbale commando's. Uit het onderzoek blijkt ook dat het gebruik van pepperspray, wapenstok en fysieke inzet grotendeels vervangen zijn door het inzetten van de Taser.

De beoordeling van de effectiviteit van de Taser werd op zich als goed gekwalificeerd, maar de effectiviteit van de fysieke inzet en het naar de grond werken van de verdachte werd door de agenten van de WSP als een beter instrument beoordeeld. Uit de analyse kwam tevens naar voren dat de gebruikers oordeelden dat de Taser niet effectief was in levensbedreigende situaties.

Ook blijkt uit dit onderzoek dat de invoering en het gebruik van de Taser ertoe geleid heeft dat er minder politiemensen gewond raakten bij het onder controle brengen van de verdachten. Echter nam het aantal klachten over de inzet van een EID op een verdachte wel toe.

Uit onderzoek van Smith e.a. (2010)⁴ blijkt dat in Amerika jaarlijks duizenden agenten of burgers gewond raken bij politieel geweldsgebruik. Dit cijfer kan volgens de auteurs drastisch naar beneden gebracht worden, wanneer er een wettelijk kader wordt geschapen, waarin inzet van de Taser boven de fysieke inzet wordt geprefereerd.

In het onderzoek van Smith e.a. zijn 12 politiedepartementen gevolgd van 1998 tot en met 2007. Deze politiedepartementen leverden 24.380 relevante zaken aan, waarbij politieel geweldsgebruik plaatsvond en waarbij burgers of politiemensen lichamelijk letsel opliepen. Irritaties van pepperspray en wondjes door de pijltjes van de Taser werden daarbij niet als lichamelijk letsel aangemerkt. Daarnaast werden er door 11 van de 12 departementen labels gehangen aan de mate van tegenwerking

4 Smith Michael, J.D., Ph.D., Robert J. Kaminski, Ph.D., Geoffrey P. Alpert, Ph.D., Lorie A. Fridell, Ph.D., John MacDonald, Ph.D., Bruce Kubu : A Multi-Method Evaluation of Police Use of Force Outcomes, Executive Summary; juli 2010

door de verdachte. Ook werd er onderscheid gemaakt in inzet van de hond of fysieke overmeestering tegenover de inzet van de Taser of pepperspray. Uit dit onderzoek bleek, dat bij gebruik van politieel geweld de kans op lichamelijk letsel bij zowel politiemensen als verdachten steeg en dat bij het gebruik van pepperspray en Taser de kans op letsel voor de verdachten afnam.

Bij het gebruik van de Taser door politiemensen was de kans op lichamelijk letsel voor deze politiemensen nihil, terwijl bij het gebruik van pepperspray deze kans licht verhoogd was. In twee politiedepartementen daalde het percentage gewonde politiemensen na invoering van de Taser.

De onderzoekers Mesloh, Henych & Wolf (2008)⁵ bevestigen met hun onderzoek dit beeld. Zij hebben onderzoek gedaan naar het gebruik van politieel geweld bij twee politiedepartementen in de Verenigde Staten, namelijk the Orange County Sheriffs Office en de Orlando Police Department. Uit dit onderzoek blijkt dat Tasers vaker gebruikt worden dan andere less-lethal weapons en een hogere succes score hebben in conflict gevallen. Indien de Taser wordt ingezet in een gewelddadige situatie, waarbij een politieman tegenover een verdachte staat, dan is de kans op verwondingen voor beiden kleiner in vergelijking met een situatie waarbij geen Taser wordt ingezet. Als dezelfde confrontatie wordt aangegaan met meerdere verdachten en meerdere politiemensen is deze kans op verwondingen ineens een stuk hoger. Dat geeft volgens de auteurs aan dat de wetgevende macht duidelijkere kaders moet scheppen voor die omstandigheden waarbij de kans op verwondingen omhoog kan gaan. Dit scheppen van wettelijke kaders is ook noodzakelijk, om te voorkomen dat de politie haar geloofwaardigheid verliest. Indien deze wettelijke kaders goed gesteld worden, zal het aantal verwondingen volgens de auteurs minimaal blijven.

5 Mesloh, C, Mark Henych, Ross Wolf; *Less Lethal Weapon Effectiveness, use of force, And Suspect & Officer Injuries:A five year analysis* (2008)

Onderzoeken van Alpert en Dunham (2010)⁶, White en Ready (2007) en Jenkinson, Neeson en Bleetman (2006)⁷ bevestigen het beeld dat door de invoering van de Taser het aantal incidenten waarbij een vuurwapen wordt ingezet zou dalen. Deze daling is toe te schrijven aan de inzet van de Taser in situaties, waar men voorheen het vuurwapen zou inzetten.

Naast dalingen van het gebruik van vuurwapens is er ook een andere kant aan de invoering van de Taser. De Taser wordt nog wel eens misbruikt doordat agenten verdachten te lang taseren of onnodig taseren, terwijl er geen aanleiding toe is.

In Portland, Oregon, is er door de Willamette Week (WW) een onderzoek gedaan naar het gebruik van de Taser in het district Portland. In een periode van 19 maanden is de Taser in dit district 400 keer ingezet, waarbij er 25 keer is getaserd op personen die al in de handboeien zaten.⁸ Naar aanleiding van het onderzoek door de Willamette Week heeft de korpsleiding van Portland besloten om strengere eisen te gaan stellen aan de Taser training en meer uren ter beschikking te stellen voor deze training.⁹

De Denver Post heeft in 2004 een onderzoek gedaan naar het gebruik van de Taser in het politiedepartement van Denver. Het onderzoek betrof 500 gevallen waarbij de Taser is ingezet. Uit dit onderzoek van de Denver Post blijkt dat de Taser in 90% van de gevallen werd ingezet tegen mensen die ongewapend waren of werden aangehouden voor een klein vergrijp, zoals het rijden zonder gordel of rijden door rood licht.¹⁰

Naar aanleiding van de berichtgeving van de Denver Post kwam de ACLU, American Civil Liberties Union in actie. Deze ACLU deed al

6 Alpert, Geoffrey P en Roger G. Dunham: Police and training Recommendations related to police use of CED's: overview of findings from a comprehensive national study; Police Quarterly 2010 13: 235, 2010

7 Jenkinson E, Neeson C., Bleetman A.: The relative risk of police use-of-force options: Evaluating the potential for deployment of electronic weaponry; Journal of clinical Medicine 13: 229-241: 2006

8 United States of America, Excessive and lethal force? Amnesty International's concerns about deaths and illtreatment involving police use of tasers; Amnesty International, 2004 P16-17

9 United States of America, Excessive and lethal force? Amnesty International's concerns about deaths and illtreatment involving police use of tasers; Amnesty International, 2004 P16-17

10 United States of America, Excessive and lethal force? Amnesty International's concerns about deaths and illtreatment involving police use of tasers; Amnesty International, 2004 P 15-16

onderzoek naar het misbruik en oneigenlijk gebruik van de Taser in een aantal politiedepartementen waaronder twee gevallen met dodelijke afloop. De ACLU kwam tot de bevinding dat in het merendeel van de gevallen, de politieagenten gewoon doorgingen met taseren, zelfs als de verdachte al onder controle was gebracht.¹¹

1.3 Onderzoek in Canada

In Canada is een aantal keren verontwaardiging ontstaan nadat EIDs zijn ingezet op mensen die al geboeid waren dan wel op een andere manier onder controle gebracht waren. In een aantal gevallen was er sprake van een dodelijke afloop doordat de betrokkenen te lang of veelvuldig getaserd werden. Deze gevallen waren voor het Canadian Police Research Centre (CPRC) aanleiding om literatuuronderzoek te doen naar het gebruik van EIDs. Het onderzoek had betrekking gehad op de medische kant van het gebruik van EIDs en beleidspunten voor gebruik van EIDs door politiediensten.

Het CPRC trok de volgende conclusies met betrekking tot medische aspecten:

- Er geen onomstotelijk bewijs geleverd is dat er een causale relatie is tussen het gebruik van EIDs en een mogelijk overlijden van een getaserde.
- Het risico op hartproblemen bij het gebruik een EID op een persoon is erg laag.
- Het meerdere keren gebruiken van een EID op dezelfde persoon kan leiden tot of bijdragen aan het overlijden van die persoon, afhankelijk van de lichamelijke of mentale toestand van die persoon (psychische stoornis of gebruik van genotmiddelen).

De onderzoekers kwamen tot de conclusie dat EIDs in een behoefte bij operationeel politiewerk voorzien en daaraan een wezenlijke bijdrage leveren.

¹¹ United States of America, *Excessive and lethal force? Amnesty International's concerns about deaths and illtreatment involving police use of tasers*; Amnesty International, 2004 P16-17

Uit het literatuuroverzicht kwamen een aantal aandachtspunten naar voren.

- Politiediensten moeten zorgvuldig aandacht besteden aan het rapporteren en administreren van EID gebruik en het opzetten van databases en geweldsformulieren.
- Een goede training en juist gebruik van EIDs beperkt het risico op letsels, zowel bij de betrokken politiemensen als bij de verdachten.
- Politiemensen dienen zich bewust te zijn van risico's bij het gebruik van de Taser, vooral van het meervoudig gebruik van EIDs tegen eenzelfde persoon, gebruik van een EID op of in de buurt van het hoofd, in de nek of bij de geslachtsdelen. EIDs moeten ook niet gebruikt worden in situaties waarbij de verdachte het risico loopt dat hij van een hoogte kan vallen of beschikt over/ in de buurt is van ontvlambare of explosieve stoffen.
- Het belang van een goed imago: Het juist inzetten van EIDs zorgt voor een grotere acceptatie van het wapen en bevordert een goed imago bij het grote publiek.

Het CPRC concludeerde ook dat er geen wetenschappelijk gevalideerde, onafhankelijke veiligheidsstandaards zijn voor EIDs en dat dat een probleem is.

In december 2007 is er nogmaals onderzoek gedaan naar het gebruik van EIDs door de Commission for Public Complaints, hierna afgekort als de Commissie.¹² (Deze commissie is vergelijkbaar met de Nationale Ombudsman in Nederland). In juni 2008 verscheen het definitieve eindrapport (*RMCP use of the Conducted Energy Weapon*)¹³

De Commissie heeft het gebruik van EIDs door de Royal Canadian Mounted Police (RCMP) sinds 2001 onderzocht. Door de slechte kwaliteit van de gegevens en de meldingen over het gebruik van EIDs was het maken van een zinvolle analyses echter onmogelijk.

De Commissie maakte zich zorgen over het feit dat EIDs soms disproportioneel werden ingezet.

¹² RMCP: use of the conducted Energy Weapon, interim report, Ottawa, 2007

¹³ Royal Canadian Mounted Police: Use of the Conducted Energy Weapon (CEW) Final Report Including Recommendations for Immediate Implementation, June 12, 2008

De commissie deed onder andere de volgende aanbevelingen:

- Verbeteren van melding van het gebruik van EIDs, de opbouw van een databank en analyse van het gebruik van EIDs.
- Het creëren van duidelijkheid over wanneer het inzetten van EIDs gerechtvaardigd is.
- EIDs alleen laten gebruiken door ervaren of gespecialiseerde en gecertificeerde agenten.

Inzet van EIDs dient volgens de commissie beperkt te blijven tot die situaties, waar

- Er geweld dreigt te ontstaan of in geval van het ontstaan van letsel, welke gericht is tegen een agent, een verdachte of publiek in de publieke ruimte.
- Bij geesteszieke personen: in het geval er geweld dreigt te ontstaan of dodelijk letsel bij verdachte, agent of anderen.

In alle gevallen moeten personen, die blootgesteld hebben gestaan aan een EID, medisch onderzocht worden door een dokter

Uit de analyse van de beschikbare meldingsformulieren bleek onder andere dat:

- Er wordt meer gebruikt gemaakt van de stun mode dan van het afvuren met de pijltjes.
- Wordt er geschoten met de pijltjes, dan volstaat in 68% van de gevallen één maal vuren.
- In 20% van de gevallen zijn zowel stun mode als pijltjes gebruikt.
- In 68% van de gevallen was er na afloop medisch gezien niets aan de hand.
- Bij een vermoeden van drank of drugs wordt in bijna alle gevallen een arts erbij betrokken om de verdachte te onderzoeken.
- In die gevallen, waarbij vrouwen en mannen boven de 55 jaar betrokken waren, kwam er ook een arts bij om de getaserde te onderzoeken.
- In gevallen dat er geesteszieken bij waren, werd er altijd een dokter gewaarschuwd.

1.4 Onderzoek in Groot Brittannië

In het Verenigd Koninkrijk zijn sinds 2004 alle politiekorpsen met de Taser uitgerust. Het besluit om alle politiekorpsen uit te rusten met de Taser, volgde na een succesvolle pilot waar vijf politiediensten aan meegewerkt hebben. Naar aanleiding van de pilot zijn situaties en criteria voor legitiem gebruik van de Taser beschreven en vastgelegd door de Association of Chief Police Officers (ACPO) in samenspraak met het Home Office.

In 2007 werd het gebruik van de Taser uitgebreid naar getrainde gespecialiseerde teams, die niet vuurwapenbevoegd zijn, maar wel geconfronteerd worden met geweld en bedreiging in de publieke sector. Hiervoor werd een pilot opgestart in tien politiekorpsen. De pilot werd een succes met als gevolg dat alle agenten die werkzaam zijn binnen speciale eenheden vanaf 1 december 2008, ook de beschikking kregen over de Taser.

Om het gebruik van de Taser te monitoren werd er door de ACPO in samenspraak met het Home Office een systeem opgezet, waarbij het gebruik van elke Taser inzet geregistreerd werd. Door de lokale politiedienst wordt een rapport opgesteld en doorgestuurd naar de ACPO en de onderzoeksdienst van het Home Office (Home Office Scientific Development Branch).

Daarnaast werd er gelijktijdig door de DOMILL (een soort van medische commissie) onderzoek gedaan op basis van de beschikbare formulieren en hun eigen onderzoek naar de medische risico's van het gebruik van de Taser.

Zij concludeerden dat het risico op een dodelijke afloop na gebruik van de Taser of een serieuze verwonding na het gebruik van de Taser binnen de ACPO regelingen en het gevoerde beleid, erg laag is.

Cijfers over Taser gebruik worden ieder kwartaal gepubliceerd op de website van het Home Office¹⁴. In het Verenigd Koninkrijk zijn gevallen bekend van Taser gebruik met dodelijke afloop.

¹⁴ <http://tna.europarchive.org/20100419081706/http://www.police.homeoffice.gov.uk/operational-policing/firearms/taser/index.html>

Tot 30 september 2009 is de Taser 5426 keer gebruikt, waarbij in een derde van de gevallen door het afschieten van de pijltjes of door het plaatsen van de Taser direct op de verdachte.

gebruik taser	aantal keer
"discharged"	1552
Drive stun modus	213
Arced	191
Red Dot	2676
Aimed	219
Drawn	568
Totaal	5426

Discharged is afgeschoten, zonder aan te geven of het doel geraakt is. *Drive stun modus* is het gebruik van de Taser zonder de cartridge, dus direct op de huid of kleding. *Red Dot* houdt in dat gericht is op een verdachte en deze is "aangewezen" met de laserstraal zonder dat de Taser geactiveerd is terwijl bij *Arced* de Taser wel geactiveerd is zonder dat de pijltjes afgeschoten zijn. Bij *Aimed* is de Taser gericht zonder gebruik en bij *Drawn* getrokken zonder gericht of gebruikt te zijn.

Van deze 5426 Taser inzetten zijn er 1968 voor rekening van agenten geweest, die niet bevoegd waren om een vuurwapen te dragen, maar wel de Taser mochten bedienen. De specialistische diensten, vergelijkbaar met de arrestatieteams in Nederland, hebben de Taser 1267 keer ingezet.

1.5 Onderzoek in Australië

In 2007 werd de Taser beschikbaar gesteld voor alle politiemensen in West Australië. Het wapen is geïntroduceerd als een alternatief voor het vuurwapen en heeft als doel het verminderen van verwondingen in situaties waarbij politiemensen moeten omgaan met geweld of geweldadige confrontaties. Naast de Taser draagt elke politieman het pistool, pepperspray, wapenstok en handboeien. Om te kunnen omgaan met de Taser en deze op een goede manier te gebruiken, is er een training opgesteld die onderdeel is van het reguliere trainingsprogramma. Om de Taser te mogen gebruiken, geldt dat er elk jaar aan een proeve van bekwaamheid voor de Taser voldaan moet worden.

Door de Corruption and Crime Commission¹⁵ (2010) is er een analyse gemaakt van het gebruik van de Taser in West Australië. Alle incidenten, waar een Taser ingezet is, zijn door deze commissie geanalyseerd. De analyse beslaat het tijdsvak januari 2007 tot en met september 2009.

Na de invoering van de Taser in 2007 werd het duidelijk dat de Taser zich een plek had verworven binnen het beschikbare instrumentarium en vaak de eerste keuze was om te gebruiken in een situatie met (mogelijk) geweld.

Het gebruik van de Taser resulteerde in een significante daling van het gebruik van pepperspray, handboeien en fysieke overheersingen binnen alle gerapporteerde cases van gebruik van politieel geweld.

De inzet van de Taser steeg in 2007 van 49% van alle gerapporteerde cases van gebruik van politieel geweldgebruik tot 74% in 2008 en nam weer af tot 65% in 2009. Het gebruik van het vuurwapen steeg echter in dezelfde periode met 6%. De Taser wordt in West Australië voornamelijk ingezet in situaties met huiselijk geweld, verstoringen binnen de openbare orde, vechtpartijen en ruzies, autoprocedures en mogelijk wapenbezit.

De meest significante trend was de stijging van het gebruik van de Taser bij personen die zich fysiek verzetten tegen de politie. In 2007 was dit percentage nog 20% van alle onderzochte cases, in 2008 was dit inmiddels gestegen tot 39% en in 2009 betrof het 42% van alle onderzochte casussen.

Dit gegeven duidt erop dat de politiemensen uit West Australië de Taser gebruiken om fysieke confrontaties te vermijden.

De verwachting was dat de opgelopen verwondingen van de politiemensen ook zouden verminderen door het gebruik van de Taser. Dat bleek niet het geval. Uit de analyse bleek dat politiemensen juist meer verwondingen opliepen als de Taser gebruikt werd dan wanneer de Taser niet gebruikt werd. (17% om 15%).

¹⁵ Corruption and Crime Commission: The Use of Taser by the west Australian Police: Perth: 4 oktober 2010

De verklaring hiervoor is dat agenten vaak met verdachten aan het vechten zijn of gedwongen worden om fysiek door te pakken om hen onder bedwang te krijgen alvorens de Taser in te zetten. In het geval de Taser wel eerder ingezet werd en de kans op geweld vermeden werd, is dit niet meegenomen in de cijfers.

De kans op blessures bij verdachten is stukken lager bij inzet van de Taser vergeleken met gebruik van fysiek geweld door een agent (17% om 37%).

Maar toch is niet alles geheel herleidbaar tot de Taser. In twee derde van de genoemde gevallen, waar de Taser wel is ingezet, was een verdachte al aan het vechten of fysiek aan het doorpakken en had al enkele verwondingen opgelopen. Deze verwondingen worden dan meegeteld in het percentage van 17% van Taser gerelateerde verwondingen, waardoor dit beeld niet helemaal zuiver is.

De meeste verwondingen die door de Taser opgelopen worden, betreffen kleine blaasjes op de huid, daar waar de Taser de huid geraakt heeft.

Ook blijkt uit de analyse van de West Australische politie dat er een reductie is van het aantal verwondingen bij verdachten in gewelddadige situaties en dat de Taser in deze situaties vaak een preventieve werking heeft. Het beschermt politiemensen tegen gewelddadige personen en indirect dus ook het publiek.

De Taser werd ook ingezet tegen personen met psychische klachten/ziektes. In 2007 werd in 6% van de onderzochte gevallen de Taser ingezet tegen deze mensen, in 2007 was dit al 7% en in 2008 was deze 9,5%.

Doordat de Taser in West Australië in veel situaties ingezet mag worden, zijn er ook een aantal cases bekend waarin de Taser op een onjuiste manier ingezet is. Deze gevallen hebben dan betrekking op mensen die al geboeid zijn, kinderen, oudere mensen of zwangere vrouwen.

In 2010 kwam de West Australische politie zeer negatief in het nieuws, toen er een filmpje de wereld overging, waarin te zien was hoe een man in een politiebureau door dertien agenten langdurig werd getaserd.

Door dit filmpje is er een nieuwe discussie in West Australië en erbuiten over het gebruik van de Taser opgelaaid.

1.6 Onderzoek door Amnesty international

Amnesty International heeft in 2004¹⁶, 2006¹⁷ en 2008¹⁸ onderzoek gedaan naar het gebruik en de effecten van Tasers. Hiertoe hebben zij ruim 300 casussen bestudeerd uit Amerika en Canada, waarbij dodelijke slachtoffers zijn gevallen nadat zij in aanraking zijn geweest met de Taser. In 10% van de casussen waren mensen in het bezit van een vuurwapen of een steekwapen. Uit de overige negentig procent van de door Amnesty onderzochte casussen bleek dat betrokken verdachten ongewapend waren en geen gevaar vormden voor de politie.

In de door Amnesty onderzochte cases speelden een groot aantal variabelen een grote rol:

- Er is sprake van drugs of drank.
- Er is sprake van medische gezondheidsrisico's.
- Er is getaserd op minderjarigen.
- Er is getaserd op zwangere vrouwen.
- Er is getaserd in situaties waarbij er slechts verbale dreiging is.
- Er is getaserd in situaties waar de betrokken burger weigerde om aan de wensen/ eisen van de agent te voldoen.
- Er is getaserd zonder de voorschriften in acht te nemen: mensen werden soms seconden lang/ minutenlang één of meerdere keren getaserd.

¹⁶ Amnesty International: United States of America, Excessive and lethal force? Amnesty International's concerns about deaths and illtreatment involving police use of tasers: Amnesty International Londen :2004 P15-20

¹⁷ Amnesty International: USA Amnesty International's continuing concerns about taser use: Amnesty International Londen:2006 P15-20

¹⁸ Amnesty International: Less than lethal? The use of stun weapons in US Law Enforcement; Amnesty International Londen 2008 P 22-24

Volgens Amnesty was de Taser in 50 gevallen de directe oorzaak van een overlijden. De organisatie publiceerde in 2006 het rapport 'USA: *Amnesty International's continuing concerns about taser use*' waarin zij aandacht vragen voor:

- De aanmerkelijke toename van het aantal 'taser'-gerelateerde sterfgevallen per jaar.
- Het gebrek aan onafhankelijk en grondig onderzoek naar de effecten van het gebruik van elektroshockapparatuur op de gezondheid.
- Het feit dat ondanks de bezorgdheid over het gezondheidsvraagstuk, 'Tasers' aanhoudend worden gebruikt als routine-instrument om kracht bij te zetten in plaats van als laatste redmiddel.
- Aanhoudende berichten over excessief gebruik van 'Tasers', in sommige gevallen oplopend tot marteling of andere wrede en onmenselijke of vernederende behandelingen.

Het rapport 'USA: Less than lethal?' uit 2008 wijst volgens de organisatie uit dat het gebruik van Tasers en andere stroomstootwapens niet zo veilig is als producenten beweren. Vooral kwetsbare groepen lopen risico, zo blijkt uit analyse van 98 autopsierapporten. Slachtoffers kregen bovendien vaak herhaaldelijk en langdurig stroomschokken toegediend.

Voor aanvang van de invoering van de Taser bij de arrestatieteams in Nederland was er bij Amnesty enige scepsis over de invoering van dit wapen. Amnesty wil duidelijke richtlijnen voor het gebruik van de Taser, evenals een transparant systeem van controle en verantwoording achteraf. Het wapen moet alleen als alternatief voor het vuurwapen worden gebruikt in situaties die levensbedreigend zijn, of waarbij ernstig letsel dreigt. Grondige training is nodig met het oog op risico's van het wapen voor kwetsbare groepen. Leden van de arrestatieteams moeten zich bewust zijn dat herhaald en langdurig gebruik zeer riskant is, en dat bepaalde delen van het lichaam vermeden dienen te worden, zoals het hoofd en de hartstreek. Ook de combinatie met andere geweldsmiddelen, zoals het gebruik van pepperspray of stevig vastbinden, moet vermeden worden, omdat dit de ademhaling kan belemmeren. Willekeurige inzet en misbruik van het wapen moeten volgens Amnesty strafbaar worden.

Verder waarschuwt Amnesty voor de 'glijdende schaal', waarbij het wapen in andere dan levensbedreigende situaties wordt ingezet.

Amnesty is erg bezorgd dat stroomstootwapens momenteel wereldwijd worden ingezet zonder dat grondig, onafhankelijk onderzoek naar de effecten is afgerond. Het risico dat het wapen wordt misbruikt is vrij groot, omdat het licht is en makkelijk te bedienen. Een druk op de knop is voldoende om ernstige pijn toe te brengen zonder dat het tekenen op het lichaam achterlaat.¹⁹

Studies naar de veiligheid van stroomstootwapens, die vaak door de producent worden betaald, wijzen op een klein risico van het wapen voor gezonde volwassenen. Amnesty geeft aan dat deze studies beperkt zijn en dat deze studies hebben uitgewezen dat meer onderzoek nodig is naar het effect op kwetsbare groepen, zoals mensen die onder de invloed van drugs of in slechte gezondheid verkeren.

Amnesty geeft ook aan dat recent onafhankelijk onderzoek bij dieren heeft aangetoond dat stroomstootwapens dodelijke hartritmestoornissen kunnen veroorzaken, wat de vraag oproept naar de veiligheidsrisico's voor mensen.²⁰

19 www.amnesty.nl/wereldnieuws_artikel_41776

20 www.amnesty.nl/wereldnieuws_artikel_45861

Taser bij de
Nederlandse Arrestatieteams

2 Taser bij de Nederlandse Arrestatieteams

2.1 Inleiding

Voor de evaluatie van de Nederlandse pilot zijn de volgende bronnen gebruikt:

- Documentatie m.b.t. regelgeving.
- Meldingsformulieren van inzetten (totaal 18 formulieren).
- Interviews met alle acht arrestatieteams.

Van alle inzetten met de Taser zijn door de arrestatieteams meldingsformulieren opgesteld. Deze meldingsformulieren zijn gebruikt als basis voor de interviews en als basis voor de beschrijving van de casussen in hoofdstuk drie.

De interviews zijn afgenomen bij de zeven arrestatieteams van de politie en het arrestatieteam van de Koninklijke Marechaussee. De bedoeling van de interviews was om alle bedienaars en hun teamchef in een groeps-gesprek te interviewen. Indien dit niet mogelijk bleek in verband met vakantie, verlof of werkzaamheden, dan was de intentie om minimaal twee bedienaars en hun teamchef te interviewen. Bij één arrestatieteam is dit niet gelukt: daar was de teamchef afwezig. De gestelde vragen zijn terug te vinden in bijlage 3.

De interviews zijn door de onderzoeker uitgewerkt in gespreksverslagen. Met de arrestatieteams is afgesproken dat de gegevens anoniem verwerkt zouden worden.

De gespreksverslagen zijn gebruikt als basis voor de uitkomsten in hoofdstuk drie.

Voor de beschrijvingen van de incidenten die in dit hoofdstuk verweven zijn, is gebruik gemaakt van de meldingsformulieren en van aanvullende informatie uit de interviews met de arrestatieteams. Daar waar in media aandacht is besteed aan de inzet van de Taser, is dit ook gebruikt bij het reconstrueren van de casussen.

2.2 Pilot met de Taser

In mei 2009 is de Taser als pilot ingevoerd bij de Nederlandse arrestatieteams na toestemming van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Deze toestemming is op 14 april 2009 gepubliceerd in de Staatscourant als “*tijdelijke regeling stroomstootwapens*” (Bijlage 1) en verlengd in mei 2010 (Bijlage 2).

De zeven arrestatieteams van de regiokorpsen en het arrestatieteam van het Korps Landelijke Politiediensten en de Koninklijke Marechaussee werden met het model X26 van Taser uitgerust. Voor het werken met deze taser is een zogenaamde “*richtlijn toepassing stroomstootwapens*” opgesteld (bijlage 4). Bij het opstellen van de richtlijn is gebruik gemaakt van buitenlandse ervaringen en aanbevelingen. De richtlijn bevat een aantal bijlagen, namelijk het meldingsformulier voor registratie van een Taser inzet (bijlage 5 in dit rapport), informatiepamfletten in vier talen (Nederlands, Engels, Arabisch en Turks) voor degene die blootgesteld is aan een stroomstootwapen (bijlage 6) en een informatiepamflet voor medisch personeel (bijlage 7).

De richtlijn besteedt aandacht aan de volgende vier punten:

1. Algemeen.
2. Gebruik.
3. Nazorg.
4. Registratie.

Ad 1) Algemeen

Onder het punt “Algemeen” wordt het kader van de pilot gedefinieerd.

- Wie zijn de gebruikers van de stroomstootwapens?
- Wat is een stroomstootwapen?
- Wat wordt verstaan onder de pilot?
- Op welke manieren kan het stroomstootwapen gebruikt worden?

Ad 2) Gebruik

Onder het gebruik is een achttal punten gedefinieerd. Deze punten zijn gericht op het daadwerkelijk gebruiken van het stroomstootwapen en betreffen:

- Het lid van het arrestatieteam dat de Taser gaat inzetten, moet opgeleid en gecertificeerd zijn voor het gebruik van de Taser.
- De situaties waarin het geoorloofd is om de Taser in te zetten (in geval van wapens, verzet bij arrestatie of een direct levensbedreigende situatie).
- Beschrijving van de (groepen) personen, waartegen de Taser niet ingezet mag worden, zoals kinderen onder de 12 jaar, zichtbaar zwangere vrouwen en mensen die zichtbaar lijden aan ademhaling- of andere ernstige gezondheidsstoornissen.
- Beschrijving van mogelijke gevaren en risico's die kunnen ontstaan in bepaalde gevallen (explosieven of licht ontvlambare stoffen en mogelijke vallen van de getaserden).
- Bij het gebruik van het stroomstootwapen moet geprobeerd worden om het hoofd of de nek van een persoon te ontzien.
- Het opzettelijk schijnen in de ogen van een persoon met de laseraan- duider van het stroomstootwapen is niet toegestaan.
- Er mag maximaal 3 keer 5 seconden op één persoon stroomstoten worden toegediend.
- Er moet gewaarschuwd worden dat het stroomstootwapen ingezet gaat worden.

Ad 3) Nazorg

Onder het kopje "Nazorg" is vastgelegd hoe moet worden omgegaan met de persoon die getaserd is. De getaserde moet onderzocht worden door een arts en in de gaten blijven gehouden worden door anderen, afhankelijk van de plaats waar hij/zij verblijft. Daarnaast krijgt de persoon die getaserd is een informatiepamflet, waarin uitgelegd is waaraan hij/zij blootgesteld is.

Voor het medische personeel is er ook een informatiepamflet, waarin het gebruik van een stroomstootwapen wordt uitgelegd.

Ook is vastgelegd in deze paragraaf hoe en door wie de pijltjes verwijderd moeten worden afhankelijk van de plaats waar de pijltjes van de Taser het lichaam hebben geraakt en hoe deze pijltjes vernietigd moeten worden.

Ad 4) Registratie

Op het moment dat een Taser daadwerkelijk ingezet is, dient er een meldingsformulier opgestuurd te worden naar het KLPD-DSI.

Op dit formulier moet worden aangegeven in welke situatie de Taser is ingezet, beschrijving van de verdachte, waar de persoon geraakt is en op welke wijze de Taser is ingezet (stun mode/ of met de pijltjes). Zo kon de ontwikkeling van de inzet van de Taser gemonitord worden en als casuïstiek binnen de opleiding gebruikt worden. De teamleider van een arrestatieteam zorgt ervoor dat deze melding samen met een uitdraai van de loggegevens van het stroomstootwapen en eventuele medische rapportages bewaard worden.

Eén keer per maand dient dezelfde teamleider een uitdraai van de loggegevens van alle stroomstootwapens die bij de eenheid aanwezig zijn, op te sturen naar hetzelfde KLPD-DSI.

2.3 Taser inzetten

Op 17 mei 2009 is de Taser voor het eerst ingezet (door het arrestatieteam Midden, zie casus 1).

Casus 1

Op zondag 17 mei 2009, rond zeven uur in de ochtend, krijgt de politie een melding. Een man maakt problemen in een woning van een vriend. Hij heeft twee messen in zijn handen en gaat “helemaal door het lint”, aldus de politierapporten. Vermoedelijk is de man onder invloed van drugs. De politieagenten die ter plaatse arriveren, kijken door de openstaande deur naar binnen. Omdat de man gewapend is, vragen de agenten om een schild.

Om half acht wordt een politieonderhandelaar gealarmeerd. Ook het arrestatieteam wordt opgeroepen.

Als de man op het balkon staat, zien agenten dat hij onder het bloed zit. Hij heeft een grote wond bij zijn rechteroog, kijkt onrustig om zich heen en loopt naar binnen en naar buiten.

De amokmaker blijkt wiet en cocaïne te hebben gebruikt. Hij dreigt zichzelf met een vleesmes van het leven te beroven. Een grote vleesvork en een glazen asbak vormden zijn andere ‘wapens’. Vanaf acht uur praten politiemensen met de man. Het arrestatieteam arriveert en maakt plannen om de man uit huis te halen. Voor de zekerheid komt een ambulance ter plaatse.

Om 9:40 uur meldt een van de politiemensen: “Onderhandelaars gaan terugtrekken, arrestatieteam gaat beginnen.” Het team treedt de woning binnen. Daar schiet een van de agenten eerst met een “beanbag” op de man. Vervolgens gebruiken de agenten de taser. De man wordt overmeesterd.

Onderstaand schema geeft het aantal inzetten per arrestatieteam weer. Tot de peildatum (30 september 2010) is de Taser in totaal 18 keer ingezet, waarvan één keer tegen een hond.

Arrestatieteam	Aantal keren inzet
Zuid Nederland	4
Noord en Oost Nederland	5
Midden Nederland	4
Amsterdam Amstelland	1
Haaglanden	0
Rotterdam Rijnmond	4
KLPD- DSI	0
Koninklijke Marechaussee BSB	0

De Koninklijke Marechaussee geeft aan de Taser alleen in een trainingssetting gebruikt te hebben.

Ook de DSI geeft aan de Taser alleen in een trainingssetting gebruikt te hebben. De leden van de DSI trainen in twee geweldspectrums, namelijk AOE en het hogere geweldspectrum. Als AOE inzet is de kans klein dat de DSI in actie komt. Een AOE inzet is vaak ad hoc en DSI zit vaak op zaken van de Nationale Recherche die een lange voorbereidingstijd kennen en veelal in het hogere geweldspectrum zitten. DSI heeft daardoor geen zaken met gestoorden. Gijzelingen zoals een doorgedraaide vader die kinderen gijzelt in een woning, worden vaak opgelost door de regionale arrestatieteams. De DSI loopt in praktijk tegen weinig zaken aan. De DSI zou de Taser eerder gebruiken om een verdachte met een hoog risico (vuurwapen in bezit) aan te houden, onder controle te brengen en op de plaats te houden. Dit wordt meegenomen in het plan dat gemaakt wordt.

DSI draait wel piket als regionale teams tekorten in personeelsbezetting hebben. DSI wordt dan pas ingeschakeld als de regionale arrestatieteams het niet op kunnen lossen. Dat komt zelden tot nooit voor.

Het arrestatieteam Haaglanden geeft aan zeven keer bedreigd met een Taser, maar nooit de trekker overgehaald te hebben. Als mogelijke redenen dat de trekker niet overgehaald is, speculeert respondent dat betrokkenen geschrokken zijn van het arrestatieteam, van de aankondiging dat de Taser gebruikt zou worden of dat Taser op een pistool leek.

- Situatie 1: Delft: GGZ instelling, gestoorde man, grote man. Moet uit zijn cel gehaald worden omdat hij psychisch doorgedraaid en agressief is. Aangesproken door AT, persoon ziet Taser, gaat op buik liggen en geeft zich over.
- Situatie 2: Inzet in de buurt van Amsterdam: Taser zou ingezet worden. Lampje werd op persoon gericht en bediener spreekt betrokkene aan: Geef je over of de Taser wordt ingezet. Persoon geeft zich over.
- Situatie 3: Leiden: Een portier was agressief en gevaarlijk. AT wordt erbij geroepen, spreken de man aan en richten lampjes van de Taser op persoon. Persoon geeft zich over.
- Situatie 4: Inzet in een inrichting, waarbij vriend op bezoek was bij vriendin. Er ontstaat een geweldadige situatie, waarbij de vrouw dreigt haar vriend de keel door te snijden. Vrouw staat met mes vlak achter de deur, de Taser bediener komt binnen en drukt de deur tegen de vrouw aan, waardoor deze bediener het mes kan pakken en de Taser niet meer ingezet hoeft te worden.
- Situatie 5; Cagefighter: Het AT wordt bij een cagefighter geroepen. Beer van een vent, agressief en bekwaam in enkele vechtsporten. AT roept dat ze Taser inzetten en man geeft zich gelijk over.
- Situatie 6: Een psychisch gestoorde man die zijn boxertjes (honden) aan het hek gespriet had. Bedreigde zijn omgeving, AT wordt erbij gehaald en roepen aan dat zij Taser gebruiken. De man geeft zich onmiddellijk over.
- Situatie 7: Psychisch gestoord meisje, die dreigde zichzelf met mes neer te steken en te doden. Ook hier aankondiging dat Taser gebruikt wordt en meisje laat mes los.

Andere arrestatieteams hebben in de interviews geen melding gemaakt van situaties waarbij bedreigd is met Taser inzet.

Gemiddeld worden de arrestatieteams op jaarbasis 2000 keer ingezet.²¹ Daarmee is de Taser ingezet in minder dan 1% van de gevallen dat een arrestatieteam in actie komt.

²¹ Reformatorisch dagblad: Artikel "Politie gebruikt acht keer het stroomstootwapen", 7 april 2010

Op basis van de ingevulde meldingsformulieren is het volgende bekend over de Taser inzetten tegen personen: het ging steeds om een man. In vier gevallen was voor aanvang van de inzet bekend dat betrokkene onder invloed was van drugs, uiteindelijk speelde in nog twee gevallen drugsgebruik een rol. Alcoholgebruik speelde een rol in drie situaties (waarvan in een geval in combinatie met drugs). In twaalf gevallen was de betrokkene psychotisch of suïcidaal, in twee gevallen alleen zeer agressief en in drie gevallen was betrokkene noch agressief, noch psychotisch of suïcidaal. Betrokkenen waren in het bezit van slag- of steekwapens, messen, staven of stenen.

In alle gevallen functioneerde de Taser. In drie gevallen kwam de Taser rechtstreeks op de huid. In de situaties waarbij met de pijltjes is geschoten gingen beide pijltjes via de kleding en huid. Daarbij werd de romp geraakt (vier keer), de rug (drie keer) en een been (drie keer) of een combinatie van romp en been (4x).

In twee gevallen is er twee keer een stroomstoot gegeven. In drie gevallen wordt aangegeven dat er een tweede stroomstoot gegeven is, echter in de meldingsformulieren is hier niets over terug te vinden. Daarnaast is er drie keer in de stun mode gewerkt (twee maal op een been, eenmaal onbekend).

In zes gevallen stond de getaserde stil. In zeven gevallen bewoog de verdachte. In de overige vier was de verdachte zittende/ liggende.

De Taser werd een maal van een afstand van 5 meter gebruikt, een maal van een afstand van 4 meter, acht keer van een afstand van 3 meter en twee keer van 2,5 meter. Drie keer was de afstand korter dan 2 meter. Een maal is geen afstand opgegeven.

De nazorg is in 15 gevallen om operationele redenen gedaan door de opgeleide medic en 1 geval door een arts. In een geval is onbekend wat voor nazorg verleend is. Nazorg heeft steeds binnen 30 minuten plaatsgevonden. In 12 gevallen is er later nog een onderzoek door een arts of door ambulancepersoneel verricht. De klachten bij de getaserden hadden in alle gevallen uitsluitend betrekking op de brandblaartjes veroorzaakt door de pijltjes van de Taser.

In twee gevallen is de persoon die later getaserd zou worden, eerst met een shotgun of beanbag aangeschoten om de Taser effectief in te kunnen zetten.

Voor de pilot waren de volgende richtlijnen van toepassing

1. *Het gebruik van het stroomstootwapen is slechts geoorloofd:*
 - a. *Om een persoon aan te houden ten aanzien van wie redelijkerwijze mag worden aangenomen dat hij een voor onmiddellijk gebruik gereed zijnde wapen bij zich heeft en dit tegen personen zal gebruiken;*
 - b. *Om een persoon aan te houden die zich aan zijn aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming tracht te onttrekken of heeft onttrokken, of*
 - c. *Voor het beëindigen van een direct levensbedreigende situatie.*
2. *Het stroomstootwapen wordt niet gebruikt bij:*
 - a. *Personen die zichtbaar jonger zijn dan 12 jaar;*
 - b. *Vrouwen die zichtbaar zwanger zijn, of*
 - c. *Mensen die zichtbaar lijden aan ademhalings- of andere ernstige gezondheidsstoornissen.*
3. *Bij het gebruik van het stroomstootwapen dient expliciet rekening te worden gehouden met de gevaren die kunnen ontstaan bij de aanwezigheid van licht ontvlambare of explosieve stoffen. Tevens dient rekening te worden gehouden met de risico's die een eventuele val van de persoon waartegen het stroomstootwapen wordt gebruikt, kan hebben;*
4. *Het bij het gebruik van het stroomstootwapen raken van het hoofd of de nek van een persoon dient zoveel mogelijk te worden voorkomen;*
5. *Het opzettelijk schijnen in de ogen van een persoon met de laser-aanduiding van het stroomstootwapen is niet toegestaan;*
6. *Met het stroomstootwapen worden bij gebruik²² ten hoogste drie stroomstoten van ieder vijf seconden op een persoon afgegeven;*
7. *De ambtenaar van politie waarschuwt onmiddellijk voordat hij het stroomstootwapen tegen een persoon zal gebruiken, met een luide stem of op andere niet mis te verstane wijze dat het stroomstootwapen gebruikt zal worden, indien niet onverwijld het gegeven bevel wordt opgevolgd. Deze waarschuwing blijft achterwege indien de omstandigheden de waarschuwing niet toelaten.*

²² Met "gebruik" wordt bedoeld "gebruik" zoals gedefinieerd onder onderdeel 1, lid d, sub 2, 3, en 4

Als de Taser inzetten worden afgezet tegen deze richtlijnen blijkt dat de Taser eenmaal is ingezet tegen een persoon die zich onttrekt aan een aanhouding, waarbij het vermoeden bestond dat deze over wapens beschikte. In alle andere gevallen was er volgens het meldingsformulier sprake van een levensbedreigende situatie. We geven drie voorbeelden:

- Een doorgedraaide patiënt heeft een mes en vorken en houdt een hulpverleenster vast.
- Een suïcidaal persoon die dreigt te springen.
- Een vader heeft wapens en de angst is dat hij zijn gezin en zichzelf wat aandoet.

In de overige 14 gevallen gaat het om een combinatie van levensbedreigend gedrag met slag- of steekwapens. (o.a. samoerai zwaarden, messen, stokken, stangen van stoelen, stenen, schaar, vork).

Tijdens de pilot is het stroomstootwapen niet gebruikt bij zichtbaar zwangere vrouwen, kinderen onder de 12 jaar of mensen met ademhalingsstoornissen of andere gezondheidsstoornissen (artikel 2). In het maken van instapscenario's wordt rekening gehouden met de locatie en of er licht ontvlambare of explosieve stoffen aanwezig zijn. Gedurende de pilot heeft die situatie zich niet voorgedaan (artikel 3). Ook wordt er gekeken of mensen niet van daken af kunnen vallen of van andere hoge constructies, waardoor ze mogelijk kunnen overlijden of zwaar gewond raken door een val. Tijdens de pilot is eenmaal sprake geweest van een situatie waarbij een verdachte op een dakrand balanceerde (artikel 3). Hij is aangeschoten met een beanbag om hem weg van de dakrand te krijgen. Door het aanschieten is verdachte van de dakrand voorover getuimeld op het vaste vlak van het dak. Vervolgens is hij getaserd.

In alle gevallen dat de Taser tijdens de pilot gebruikt is, zijn geen kwetsbare delen zoals hoofd, nek of kruis geraakt door de pijltjes (artikel 4).

Er is tijdens de pilot niet met de laseraanduiders in de ogen van een persoon geschoten (artikel 5).

In geen enkel geval is meer dan drie maal (of zelfs meer dan twee maal) een stroomstoot op dezelfde persoon afgegeven (artikel 6). In twee gevallen is twee maal een stroomstoot afgegeven.

Volgens de meldingsformulieren is in twee situaties geen tijd geweest om te waarschuwen voorafgaand aan het gebruik van de Taser. In de overige gevallen is dat wel gebeurd (artikel 7).

2.4 De keuze om een Taser in te zetten

In interviews geven de respondenten aan dat in alle gevallen vooraf een zorgvuldige weging plaatsvindt, wanneer welk geweldsmiddel gebruikt wordt en of de omstandigheden dit toelaten. Alle arrestatieteams hebben de Taser standaard in hun uitrusting zitten²³.

Vanuit de gedachte dat de verdachte zo min mogelijk schade moet worden berokkend, zou de Taser in principe de eerste keuze zijn, met dien verstande dat de keuze sterk situatiegebonden is. In de voorbereiding op een inzet wordt altijd gekeken naar de informatie die vooraf bekend is, de specifieke locatie of situatie en het risico voor verdachte en politiemensen.

Op basis van deze punten worden scenario's beschreven en worden keuzes voor inzet van geweldsmiddelen gemaakt op basis van de inschatting met welk geweldsmiddel het doel het beste kan worden bereikt (het aanhouden van de verdachte met zo min mogelijk risico's voor teamleden, verdachte en eventuele omstanders).

Informatie vooraf:

Een van de eerste vragen die gesteld wordt is, welke informatie is er vooraf beschikbaar?

Op basis van deze informatie wordt een risicoanalyse gemaakt en worden scenario's beschreven. Doel is om bij de situatie het meest effectief te zijn in het gebruik van de geweldsmiddelen. Informatie wordt gedurende het proces teruggekoppeld door de commandant aan de teamleden en vice versa, zodat indien noodzakelijk, bijstelling kan plaatsvinden. De commandant speelt een sleutelrol in dit proces en kiest de inzet van het beste geweldsmiddel in samenspraak met de (gespecialiseerde) teamleden.

Locatie/ Situatie

Allereerst wordt er gekeken naar de situatie. Welk middel is het meest effectief in deze situatie? In eerste instantie wordt geprobeerd om de verdachte fysiek onder controle te brengen. Een verdachte kan verkrampen en zo protesteren of er voor gaan vechten. In het laatste geval wordt er opgeschaald naar het gebruik van de Taser om de verdachte onder con-

²³ Ten tijde van het afnemen van het interview was de Taser nog niet gebruikt bij het arrestatieteam van Amsterdam Amstelland. Tijdens de peildatum van 30 september 2010 was de Taser bij dit team inmiddels wel gebruikt.

trole te brengen. Dit gebeurt vanuit de gedachte dat de verdachte zo min mogelijk schade moet worden berokkend en dan is de Taser de eerste keuze. Ook is en blijft er ruggespraak met de commandant over de in te zetten geweldsmiddelen.

In het merendeel van de cases, waarbij de Taser ingezet is, was de ruimte erg klein (isoleercellen, ruimtes in huis). In een geval was de verdachte op een dakrand aan het balanceren. De verdachte is toen eerst aangeschoten met een beanbag en vervolgens getaserd. Voordeel van de Taser in kleine ruimtes is dat deze weinig schade aanricht, vergeleken bijvoorbeeld met inzet van de hond die tot veel meer letsel leidt bij de verdachte. De keuze voor een pistool moet weloverwogen gemaakt worden: het is een zwaar geweldsmiddel en een letsel wat door een pistoolschot veroorzaakt wordt, is vaak een definitief en blijvend letsel, met (soms) kans op een dodelijke afloop. Het gebruik van fysiek geweld in kleinere ruimtes levert vaak verwondingen op bij zowel de politieman als de verdachte. Stunbags en Beanbags leveren ook letsel op bij de verdachte. Pepperspray kan ook niet-betrokkenen ongewild belasten: in een kleine ruimte is het verstuivingseffect vrij groot en is er een kans dat anderen ongewild lang “meegenieten” van Pepperspray.

Casus 2:

Een psychotische en suïcidale man, die ook nog harddrugs gebruikt, bedreigt zijn buurman met een groot vleesmes. De buurman vlucht naar zijn woning en de verdachte gaat zijn eigen woning binnen. De politie komt ter plaatse en de verdachte komt enkele malen naar buiten, bedreigt vervolgens deze politieagenten en maakt door de brievenbus steekbewegingen met zijn mes. De politieagenten hebben inmiddels hun vuurwapens getrokken en ook de politieonderhandelaars zijn onderweg.

De politieonderhandelaars kunnen niets doen en roepen de hulp van het arrestatieteam in. Het arrestatieteam gaat dit huis binnen om de man aan te kunnen houden/ hulp te verlenen. Hij is nog steeds in het bezit van zijn mes en dreigt er nog steeds mee. De afweging wordt nu gemaakt om de Taser in te zetten. Ten tijde van het bedienen van het stroomstootwapen is het mes bij de verdachte niet zichtbaar. De verdachte wordt getaserd en onder controle gebracht.

Risico voor verdachte en politiemensen

In bijna alle cases was er sprake van een psychotisch/suïcidaal persoon, onder invloed van drugs of medicijnen. Vaak hadden zij een slag- of steekwapen in de hand, waardoor er een letsel voor politiemensen kon ontstaan of bij de verdachte zelf.

In deze gevallen is de keuze voor de Taser een logische voor het team: bij de inzet van een hond is er een kans voor de hond dat hij geraakt wordt door een slag- of steekwapen. Inzet van een hond op een verdachte geeft bovendien lichamelijk letsel in de vorm van bijtwonden.

Fysiek geweld toegepast op verdachten die slag- en steekwapens hebben kan gevaarlijk zijn voor de betrokken politiemensen. Zij kunnen geraakt worden door één van deze wapens, bij fysieke toepassing door politiemensen kan overstrekking van ledematen plaatsvinden. Ook blauwe plekken en schrammen behoren tot de mogelijkheden.

Pepperspray is bij personen die onder invloed zijn van drank, drugs of medicijnen lastig in te zetten. Vaak zijn personen onder invloed niet gevoelig voor Pepperspray en schiet dit middel zijn doel voorbij.

De geïnterviewden geven aan dat in een aantal situaties de Taser niet in te zetten is:

- Als de verdachte dikke kleding draagt.
- Als de afstand te groot is om de verdachte effectief te kunnen raken.
- Als de windrichting niet goed is (in geval van een buitenactie).

Respondenten gaven aan dat een Taser inzet eerder wordt overwogen als er sprake is van slag- en steekwapens dan als er vuurwapens in het spel zijn. Wordt een vuurwapen mogelijk gebruikt door een suïcidaal persoon, dan wordt een Taser inzet ook als mogelijk scenario meegenomen. Gaat het om een (bekende) vuurwapengevaarlijke verdachte in het bezit van wapens, dan is inzet van de Taser geen optie. Dan wordt er in voor een ander gewelddmiddel gekozen.

Opvallend genoeg bleek bij twee interviews dat betrokken chefs bij het maken van scenario's om in te stappen geen rekening houden met de mogelijkheid dat er een Taser ingezet kan worden. Zij leken niet bekend met deze mogelijkheid. De Taser blijft dus in een aantal gevallen onge-

bruikt achter bij een inzet. In dat geval wordt er gekozen voor de inzet van andere geweldsmiddelen.

In andere teams zijn alle leden van de arrestatieteams op de hoogte van de Taser. Er zijn demonstratietrainingen gegeven voor de leden en introductiefilms getoond.

Per team zijn minimaal twee bedieners opgeleid en sommige respondenten geven aan dat de Taser soms niet wordt ingezet omdat er geen bediener van de Taser voorhanden is door vakantie, ziekte of uittreding uit het arrestatieteam.

Een van de vragen die aan de respondenten gesteld werd, is de vraag of de Taser een verschuiving geeft in het gebruik van geweldsmiddelen. Met andere woorden: worden door de invoering van de Taser andere geweldsmiddelen minder ingezet? Door alle respondenten werd dit bestreden.

De Taser is in hun ogen geen vervanging voor bijvoorbeeld een hond of vuurwapen, maar een goede aanvulling op de geweldsmiddelen die er beschikbaar zijn voor de arrestatieteams. Ook voor de toekomst wordt geen verschuiving verwacht.

Casus 3

De verdachte heeft een psychiatrisch verleden en wordt bezocht door een vrouw van de hulpverlening. De vrouw is tijdens haar bezoek bij de verdachte door hem bedreigd. De verdachte heeft de vrouw vervolgens tegen haar wil vast gehouden in zijn woning. Toen de collega's van de uniformdienst ter plaatse kwamen werden zij geconfronteerd met een verdachte die twee samurai zwaarden in zijn hand had. Drie collega's van de uniformdienst hebben hun pepperspray gebruikt tegen de verdachte. De verdachte reageerde niet op het gebruik van pepperspray. Twee andere collega's hebben hun dienstwapen getrokken en getracht de verdachte aan te houden. De verdachte gaf geen gehoor aan de bevelen van de collega's. Hierop hebben de collega's van de uniformdienst zich terug getrokken uit de woning en het arrestatieteam gebeld. De onderhandelaars kwamen tegelijk met het arrestatieteam ter plaatse. De onderhandelaars hadden aan de achterzijde van de woning contact met de verdachte. De

verdachte stond op dat moment met twee samurai zwaarden in zijn hand in de deur opening naar het balkon. De vader van de verdachte gaf aan dat zijn zoon naast twee samurai zwaarden ook nog over een bijl en mogelijk een vuurwapen zou beschikken en dat hij speed zou hebben gebruikt. Tijdens de onderhandelingen met de verdachte heeft hij deze zwaarden een keer neergezet bij de deur naar het balkon. Kort daarop pakte de verdachte weer de zwaarden op.

De verdachte liep tijdens de onderhandelingen naar de voorzijde van de woning, alwaar de keuken gelegen is. Het arrestatieteam hoorden dat de verdachte in de bestekla aan het rommelen was.

Vanuit de keuken liep de verdachte weer terug naar de achterzijde van de woning doordat de onderhandelaar hem riep.

Toen de onderhandelingen niet het gewenste resultaat had werd besloten, in overleg met de officier van dienst en de onderhandelaars, om een interventie uit te voeren. De verdachte was inmiddels in de keuken en klonk erg verward. De verdachte werd aangeropen. Hij vroeg of de leden van het arrestatieteam wel van de politie waren en gaf aan niet naar buiten te willen komen. De verdachte had zijn handen op de vensterbank van het keukenraam staan zonder iets in zijn handen te hebben. Zonder dat de verdachte het in de gaten had werd de voordeur geopend. De verdachte werd vanaf de galerij benaderd en via het ingeslagen raam gezien. De verdachte liep naar het aanrecht toe, mogelijk op zoek naar een mes. De verdachte stond kort bij het aanrecht en wilde daarvan weglopen in de richting van de gang. De Taser is vervolgens afgevuurd. De collega's, die de man wilden aanhouden, waren nog niet bij de verdachte toen de eerste stroomstoot van 5 seconden was afgelopen. Hierop is een tweede stroomstoot toegediend en kon de verdachte onder controle worden genomen.

Voor de meeste respondenten zijn de criteria in de richtlijn Toepassing Stroomstootwapen (dat de Taser niet gebruikt mag worden op personen jonger dan 12 jaar, zichtbaar zwangere vrouwen en mensen met zichtbare ademhalings- of andere ernstige gezondheidsstoornissen) wel duidelijk, alleen is het voor hen lastig om de mensen met ademhalingsproblemen of hartproblemen te herkennen. Het zijn vaak onzichtbare

ziekten en moet er dan op informatie van bekenden van de getaserden af worden gegaan. Dit is voor de respondenten lastig werken. Ook ouderen zijn voor de respondenten een groep waar over na wordt gedacht of de Taser wel op ingezet moet worden, ondanks dat zij niet benoemd zijn in de genoemde richtlijn.

Voor de arrestatieteams geldt dat bij het gebruik van de Taser een visueel criterium wordt toegepast. Bij niet zichtbaarheid geldt discretionaire bevoegdheid, dat wil zeggen dat men naar eigen inzicht en afweging de Taser inzet. Dit komt ook overeen met pagina 2 van het meldingsformulier.

In de richtlijn is ook vastgelegd dat een verdachte maximaal 3 keer 5 seconden getaserd mag worden. Voor de meeste respondenten is dit genoeg. Mocht de situatie erom vragen dat een vierde keer nog nodig is dan moet dit kunnen. Een andere respondent vraagt zich af of indien er meer dan drie keer vijf seconden moet worden geschoten, de inzet dan wel juist gekozen is of de bediener van de Taser wel capabel is. Indien de Taser niet de eerste keer de verdachte raakt door welke omstandigheden ook (afstand is te groot, er is wind, de kleding is te dik), dan wordt er een tweede keer afgevuurd. Dit heeft dan nog steeds als doel om de verdachte onder controle te krijgen.

Een ander twijfelpunt voor de respondenten is de inzet bij gestoorden. In de richtlijn is vastgelegd dat het gebruik van een stroomstootwapen geoorloofd is als er een wapen in het spel is en er een grote kans is dat deze gebruikt gaat worden; bij het aanhouden van één persoon die zich aan zijn aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming tracht te onttrekken of heeft onttrokken; of bij het beëindigen van een direct levensbedreigende situatie.

De meeste inzetten op iemand die onder invloed is of psychisch gestoord is, voldoen aan het criterium van een direct levensbedreigende situatie (deze personen staan dan vaak buiten of dreigen met geweld tegen zichzelf of hun hulpverlener/ hun omgeving). Er zijn ook personen die wel onder invloed / psychotisch zijn, maar waarbij er geen sprake is van een direct levensbedreigende situatie: zij willen bijvoorbeeld alleen maar hun cel of huis niet uit. In de praktijk handelen de meeste arrestatieteams dan naar hun discretionaire bevoegdheid en wordt in sommige gevallen toch de Taser ingezet.

AOE-ers worden ingezet op basis van artikel 8 van het Besluit Beheer Regionale Politiekorpsen (BBRP). In het juridisch kader van proportionaliteit en subsidiariteit kan het gebruik van de Taser beoordeeld worden als een middel om legitiem en goed in te zetten. In de situatie van een strafbaar feit wordt een mogelijke inzet besproken met de commandant en ook met de hoofdofficier van justitie.

Hulpverlening aan psychisch zieke en suïcidale mensen valt voor de arrestatieteams onder de neventaken. Bij neventaken mag de Taser niet gebruikt worden door de arrestatieteams. Indien er AT toestemming is, mag dit wel (dan is er sprake van een levensbedreigende situatie).

Naar aanleiding van een Taser inzet op 23 oktober 2009²⁴ tegen een man, die in een kliniek in Poortugaal verbleef, is aangifte gedaan wegens mishandeling. De Taser is ingezet om de man onder controle krijgen. In de aangifte stelt de man dat hij sinds het gebruik van de Taser letsel heeft aan zijn kaak. De aanleiding om de man te taseren, was dat hij agressief was tegen het personeel van de kliniek, geprobeerd heeft een medewerker te wurgen en vernielingen heeft aangericht in de separeercel. Hierna is hem door het personeel sederende medicatie toegediend, is hij geboeid aan handen en voeten en door het arrestatieteam getaserd. De man vindt het toegepaste geweld disproportioneel.

Uit het procesverbaal blijkt dat de man, met fysieke inspanning, probeerde om adrenaline op te wekken, wat de sederende medicatie tegen zou gaan en de boeien om enkels en handen heeft losgekregen. Om de verdachte te beletten te vluchten, is er gekozen tot inzet van de Taser. Daarvoor is mede gekozen op grond van de vooraf bekende informatie dat de betreffende persoon een free fighter is die in het verleden geprobeerd heeft om de vorige directeur van de kliniek te wurgen en een medegedetineerde heeft neergestoken. Na het openen van de deur is de betrokken man getaserd op zijn benen en onder controle gebracht. Na afloop is hij door een arts medisch gecontroleerd en onder controle gehouden.

24 Betreft een brief van het OM Team Expertise, met kenmerk BIZ RR 120 2009

Volgens de uitspraak van het Openbare Ministerie Team Expertise, was er in dit geval sprake van een levensbedreigende situatie gezien de vernielingen, de mogelijkheid tot vluchten, de mishandeling en poging tot wurgen van de medewerker van de kliniek. De Taser is ingezet door een gecertificeerd lid van het arrestatieteam, een andere optie dan de Taser was niet mogelijk gezien de situatie en een arts heeft de betrokken man direct medisch onderzocht. De conclusie van het OM is dan ook dat er niet disproportioneel is gehandeld en dat er geen strafvervolging komt voor de betreffende agenten.

Casus 4

Er kwam de melding dat een man was doorgedraaid in een inrichting. Bij de inrichting aangekomen werd verteld dat de man zijn deur had gebarricadeerd en zich had bewapend met geïmproviseerde slag- en steekwapens. Ook was er sprake van dat de man zijn armen had omwikkeld met doeken, mogelijk met als doel de hond te laten bijten.

Nadat de gebarricadeerde deur ongeveer 10 cm open was, werd er door de man gezegd “wie zijn hand naar binnen steekt is voor mij”. Direct hierop is de man aangeschoten met de Beanbag. Dit gaf enkele seconden om de vastgesnoerde deur los te maken. Vervolgens is de deur geopend en was er een confrontatie met de man.

In zijn handen had hij een steekwapen en naast hem stond een speer. Direct is de Taser zonder waarschuwing op de man afgevuurd. De man reageerde hier direct op en viel weg bij de deur. Nadat collega's de kamer hadden betreden was de 5 seconden cyclus afgelopen. Omdat de handen van de man nog niet onder controle waren is er voor gekozen een tweede stroomstoot toe te dienen. Na ongeveer 1 seconde werd de cyclus verbroken doordat de stroomdraden werden stukgelopen. Kort hierop is de man onder controle genomen en geboeid.

2.5 Nazorg

Bij alle arrestatieteams worden de pijltjes in principe verwijderd door de opgeleide AOE-er. Deze verwijdert de pijltjes zodat de verdachte vervoerd kan worden naar een cel of bureau. Het verwijderen van de pijltjes van de Taser is onderdeel van de opleiding. Een van de onderdelen binnen de opleiding is de medische nazorg.

Indien de pijltjes zich bij of op het hoofd, in de nek of in de geslachtsdelen bevinden dan worden deze verwijderd door een professional, vaak een arts. De respondenten geven aan, zich niet te wagen aan deze soms vitale plekken. Zij laten het dan liever over aan een medische professional.

Bij een aantal inzetten was er standaard een ambulance met verplegend personeel aanwezig. In de helft van de gevallen, waarbij een ambulance aanwezig was, werden de pijltjes door dit ambulancepersoneel verwijderd en bekeken of de verdachte getransporteerd kon worden.

In de andere helft van deze gevallen deed de opgeleide AOE-er dit en werd de verdachte na controle alsnog op transport naar het bureau gezet. Vanuit operationeel oogpunt is het niet handig om verdachten te vervoeren met de pijltjes nog in hun lijf. Het letsel van de darts is minimaal. Alle getaserden zijn op het bureau of in de cel nagekeken door een arts.

De persoon die getaserd is, ontvangt nadat hij onderzocht is door een politiearts, een informatiepamflet, waarin uitgelegd wordt waaraan betrokkene blootgesteld is geweest.

Dit pamflet is opgesteld in vier talen: Nederlands, Engels, Turks en Arabisch. Mensen die de Nederlandse taal niet beheersen, krijgen in één van de andere talen een pamflet, zodat ze toch weten wat hen overkomen is. Een voorbeeld van dit schrijven is terug te vinden in bijlage 5.

De ervaring van twee arrestatieteams waren, dat niet alle artsen op de hoogte zijn van het gebruik van de Taser in Nederland. Dit aspect werd opgevangen door het uitreiken van een brief met informatie (bijlage 6). Voor aanvang van de pilot is er wel contact geweest met de Nederlandse Genootschap van Huisartsen en is aan dit genootschap ook een schrijven uitgedeeld met het verzoek dit te verspreiden onder de bij haar aangesloten leden.

Ook geven enkele respondenten aan, dat ambulancepersoneel en ziekenhuispersoneel op de hoogte zouden moeten zijn (een voorbeeld van deze informatie is te vinden in bijlage 6).

Nazorg gebeurt altijd door een arts en dat moet ook volgens de teams gehandhaafd blijven in de medische richtlijnen bij het gebruik van de Taser.

2.6 Overige aspecten Taser gebruik

Gebruiksgemak:

De huidige gebruikte Taser, model X26, wordt door de respondenten als goed ervaren. Het gebruiksgemak wordt als hoog betiteld. De knoppen die op het apparaat zitten om te schieten en aan/uit te zetten zijn makkelijk in het gebruik. De Taser kan alleen geborgen worden als de modus “safe” aanstaat. De bediener moet een bewuste handeling verrichten om de Taser uit te zetten.

Op de huidige Taser, model X26, zit een laser om het bovenste pijltje te richten. Dat wordt als prettig ervaren. Minder prettig is dat niet duidelijk is waar de onderste pijl terecht zal komen.

Binnen één team werd de behoefte geuit aan een duidelijker signaal op het apparaat zelf om te zien of er een circulatie op de getaserde is en hoe lang deze nog duurt (met andere woorden of de getaserde onder stroom staat).

Door de respondenten zijn er geen storingen gemeld in het gebruik van de Taser in de praktijk of in trainingssituaties.

Cartridge:

Op de huidige Taser is het mogelijk om twee cartridges te plaatsen en te gebruiken. Indien de eerste cassette met pijltjes niet raak schiet, moet deze cartridge verwisseld worden in enkele seconden voor de tweede cartridge. Dan kan er weer geschoten worden. De meningen over deze cartridge zijn verdeeld. Men is tevreden met de huidige cartridge, maar een viertal teams geeft aan een voorkeur te hebben voor een type waarbij het mogelijk zou zijn zonder cartridges te verwisselen een volgend "schot" af te geven (dat zo'n type een grotere cartridge zou hebben neemt men voor lief).

Overigens heeft zich tijdens de pilot twee keer een situatie voorgedaan waarbij van cartridge gewisseld moest worden. Het eerste schot was niet voldoende, waardoor er geladen moest worden voor een tweede schot. Daartoe moet de cartridge verwisseld worden.

In de gevallen dat de stun mode gebruikt wordt, wordt de cartridge van het apparaat afgehaald.

Over de kleur en het materiaal van de cartridge zijn geen opmerkingen gemaakt. De respondenten geven aan dat de naaldjes van de cartridge makkelijk verwijderd kunnen worden.

De lengte van 6 meter die in de cartridge zit, wordt als genoeg ervaren. Bij een grotere afstand wordt het lastiger om raak te schieten. Binnen één team was er wel de behoefte aan de cartridge die 10 meter ver kan komen. Zij hebben een inzet buiten gehad waar deze afstand tot de mogelijkheden behoorde.

De Taser is voornamelijk binnen gebruikt en daar is 6 meter voldoende.

Bij alle teams is er behoefte aan de cartridge met de pijltjes die dieper in de kleding kunnen doordringen. Nu wordt er getaserd met de kortere pijltjes, maar in twee gevallen was dit net op de rand. De verdachten droegen een leren jas en een gewatteerde jas. Door de dikte van de jassen, maakten de pijltjes nog net contact met de huid en was de Taser nog wel effectief.

De respondenten pleiten er dan ook voor om ook de beschikking te hebben over de pijlen die door winterjassen en dikkere kleren heen kunnen. De pijltjes die nu gebruikt worden, voldoen daar niet aan.

Holster:

De respondenten zijn niet tevreden over het huidige holster. De klachten zijn dat het holster lastig te openen is. Er zit een klepje dat eerst geopend moet worden en vervolgens zit er nog een plaatje dat naar voren geschoven moet worden om de Taser daadwerkelijk te kunnen gebruiken.

Respondenten geven aan dat bij een actie waarbij de Taser mogelijk gebruikt gaat worden zij het klepje voor aanvang van de actie al open zetten, zodat bij daadwerkelijk gebruik de Taser direct gepakt kan worden. Een ander lid van een arrestatieteam gaf aan dat bij een mogelijke inzet het holster niet gebruikt wordt, maar de Taser gewoon in een jaszak gedaan wordt.

Nog een andere respondent gebruikt een beenholster voor de Taser. Alle respondenten zijn erover eens dat bij een definitieve keuze voor de Taser als geweldsmiddel er kritisch moet worden gekeken naar het holster.

Casus 5:

Er wordt een inval gedaan bij een grotere organisatie die hard-drugs invoert. Daarnaast was een kantoorpand waar mensen voor deze organisatie werkten. Ook was er informatie dat de organisatie zou beschikken over vuurwapens. Tijdens het schouwen van alle ruimtes komt een koppel een man tegen. Het koppel vraagt de man zijn handen de lucht in te steken. De man weigert en gaat uiteindelijk terug de ruimte in, waar hij vandaan gekomen is. Het koppel loopt achter hem aan deze ruimte in en vraagt de man om zijn handen te laten zien. De man weigert dit te doen. Het koppel wil de man vervolgens arresteren, maar die pleegt verzet. Een van het koppel raakt met hem in gevecht. Er wordt meermalen gevraagd aan verdachte om zijn handen te laten zien en verzet te staken. Dit wordt niet gedaan. Hierop wordt besloten om de Taser aan te zetten voor 3 seconden in de stun mode op zijn kuit. De man staakt zijn verzet en wordt afgevoerd. Naar aanleiding van dit incident doet de man een klacht dat de Taser drie maal op hem gebruikt is. De uitvoer van de Taser wordt uitgelezen en daaruit blijkt dat de Taser voor slechts drie seconden gebruikt is. De klacht wordt ongegrond verklaard.

Opleiding:

De bedieners van de Taser zijn door docenten van de firma Taser in twee dagen opgeleid tot Taser instructeur. Deze opleiding is niet gecertificeerd door de Politieacademie, maar wel door de firma Taser zelf. De cursus door de firma Taser werd als erg commercieel ervaren. Ook was de cursus behoorlijk theoretisch door soms op specifieke onderdelen van de Taser in te gaan en niet praktisch gericht: er ontbrak casuïstiek en de gelegenheid om daadwerkelijk te oefenen. Ook een procedure “werken en veiligheid” ontbrak in de beleving van de respondenten. De firma Taser is Amerikaans georiënteerd en heeft weinig weet van de Nederlandse situatie en het Nederlandse juridisch kader waarin de AT opereert. Dit had als gevolg dat de arrestatieteams zelf het juridische kader moesten invullen.

Wat wel als erg positief werd ervaren door enkelen, was dat de firma Taser aangaf in welke praktijk situaties de Taser niet gebruikt mag worden. (o.a. bij vuur en ontvlambare stoffen) en werd er veel getraind in het wisselen van de cartridge.

De Politieacademie heeft een vierdaagse opleiding ontwikkeld die meer praktijkgericht zou zijn en meer toegespitst op de Nederlandse situatie. Deze opleiding sluit in de beleving van de AOE-ers niet aan bij hun praktijkprocedures.

De arrestatieteams hebben vervolgens besloten tot het zelf opzetten van een opleiding. In september en oktober 2010 is twee keer één eendaagse pilot opleiding gehouden. Deze opleiding is vooraf doorgesproken met de Politieacademie en tevens heeft de Politieacademie ook in deze opleiding geparticipeerd.

In deze pilot opleiding zijn 16 mensen opgeleid tot Taser bediener. Tevens werd deze pilot beschouwd als maatstaf voor de toekomst om een opleiding tot bedienaar goed weg te zetten. Het bureau Examinering van de Politieacademie is inmiddels betrokken bij deze pilot, met het oog op het belang van certificering.

Onderwerpen die aan de orde komen in de pilot opleiding zijn:

- Techniek; hoe werkt de Taser.
- Wat is het effect van het gebruik van de Taser op het menselijk lichaam?
- Praktisch gebruik van de Taser.
- Uitlezen van de software van de Taser.
- Casuïstiek uit de praktijk.
- Oefenen van casuïstiek.
- Juridisch kader.
- Afhandelen administratie.
- Nazorg door AOE-er bij getaserde.
- Certificering.

Tenslotte konden de respondenten aangeven wat zij nog kwijt wilden over de pilot met de Taser. De volgende zaken kwamen aan bod:

- Opslag/ vervoer van de Taser: Ieder team vervoert zijn Taser op een andere wijze. Is het mogelijk om hier uniformiteit in te krijgen?
- Uitlezen van de software op een stand alone computer is erg lastig. Is het mogelijk om dit proces te vereenvoudigen?
- Administreren van Taser trainingsuren. Hoe wordt dit eenduidig vastgelegd en inzichtelijk gemaakt?
- Scheppen van een kader/ formuleren van criteria schept meer mogelijkheden om in vrijheid een Taser te kiezen en daarmee in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen.
- Moet er voor de Taser een zelfstandig soort RTGP toets in het leven worden geroepen en wat moet de frequentie dan worden?

Het arrestatieteam Zuid heeft de wens om over de cartridge van 10 meter te beschikken. De andere teams zien daar het voordeel niet van in. De reden hiervoor is de grote hoeveelheid draad, die dan vrijkomt. Daarnaast geldt dat hoe groter de afstand, hoe groter de hoek wordt waar de pijltjes het lichaam moeten raken en des te groter de kans dat een schot niet effectief is.

Casus 6:

Een man gijzelt zijn vrouw en kinderen. Het arrestatieteam wordt opgeroepen. De man heeft een jachtvergunning en beschikt over meerdere wapens, waaronder een pistool of revolver. Gevreesd wordt voor een familiedrama. De verdachte bevindt zich in de kantoorruimte van zijn bedrijf. Onderhandelaars van de politie proberen de man naar buiten te praten. Dat lukt niet. “Al kom je met honderd man politie. Ik ga niet mee,” laat de man weten. Als het arrestatieteam besluit het kantoor binnen te dringen, lopen twee leden van het arrestatieteam voorop. Daarachter volgt de taserschutter. De gijzelnemer zit achter zijn bureau en verzet zich hevig als de agenten hem proberen te overmeesteren. Meerdere agenten houden de man vast. Een knie in zijn buik, een knie op zijn bovenbeen: het helpt niet. Daarop besluit de agent met de taser het wapen in stun mode te gebruiken. Het wapen wordt tegen de rug van de verdachte gezet. Vijf seconden lang krijgt de man een stootstroom. De man staakt zijn verzet en kan worden aangehouden.

2.7 Visie politiebonden**Nederlandse Politiebond NPB²⁵**

Voor aanvang van de pilot betreurde de NPB de ingebruikname van de Taser zonder gedegen overleg met de vakbonden. Normaal gesproken hebben de landelijke politiebonden medezeggenschap over de geweldsmiddelen waarmee politieambtenaren uitgerust worden. In dit geval heeft de minister van BZK eenzijdig besloten tot een proef met 26 exemplaren van de Taser. De NPB had vooraf de nodige vragen over de risico's die het gebruik van de Taser met zich meebrengt, vooral vanwege het feit dat in de Verenigde Staten meer dan eens sprake was van een fatale afloop. Overigens zag de NPB wel de tactische voordelen van de inzet van stroomstootwapens bij het uitvoeren van bepaalde politieacties. NPB heeft in overleg met leden van arrestatieteams duidelijk gemaakt dat zij

²⁵ Dit is de mening van de Nederlandse Politie Bond voor invoering van de Taser in maart 2009

in complexe gevaarsituaties graag zouden beschikken over de mogelijkheid een Taser te gebruiken in plaats van een beanbag-geweer.²⁶

Er is een kort telefonisch interview geweest met Jan Willem van de Pol van de Nederlandse Politiebond over dit onderwerp. Van de Pol geeft aan dat de NPB de Taser een goede aanvulling op de bestaande geweldsmiddelen vindt. Uit gesprekken die de NPB gevoerd heeft met gebruikers en chefs van arrestatieteams blijkt dat de politie zeer zorgvuldig en uitermate terughoudend om gaat met het gebruik van de Taser en dat deze een meerwaarde biedt voor specifieke gevallen.

De NPB pleit er wel voor om de Taser te beperken tot de arrestatieteams en aan arrestatieteams verwante diensten. De opleiding is bij deze groepen goed, het is beheersbaar en het Taser gebruik is goed te monitoren.

Algemene Christelijke Politiebond ACP

Voorafgaand aan de invoering van de Taser gaf de ACP bij monde van ACP voorzitter Gerrit van de Kamp aan dat “De discussie over de taser in de rij past van beanbags en andere middelen. Politiewerk is niet statisch; het is dus een goede zaak dat er continu wordt gekeken of er middelen beschikbaar zijn die het politiewerk ten goede komen. Of de taser dat middel is, moet de pilot uitwijzen”.

De gebruikperiode van de taser moet volgens de ACP scherp gemonitord worden en de ACP kondigde aan zich daarin kritisch op te stellen, omdat stroomstootwapens niet onomstreden zijn. Van de Kamp: “Het kabinet beslist uiteindelijk welke geweldsmiddelen aan de politie worden toegewezen. Wij komen als vakbond in beeld als het gaat om bijvoorbeeld de toepassing, de scholing en – consequenties van – gebruik van zo’n middel. De vraag hoe collega’s op een veilige manier met een nieuw wapen om moeten gaan, is zeer wezenlijk. Je bent er niet alleen met het aanschaffen van het nieuwe middel.”²⁷

Op 21 december 2010 stuurde Johan Jonkers, beleidsmedewerker ACP ons de volgende reactie:

“In antwoord op uw mail, kan ik u meedelen dat wij als ACP geen veranderde positie hebben ingenomen t.o.v. de pilot. We wachten de bevindingen van de evaluatie af en zullen tegen die tijd onze leden bevragen naar hun ervaringen met de Taser. Het kabinet beslist uiteindelijk welke geweldsmiddelen aan de

²⁶ Bron: WWW.NPB.nl, nieuwsarchief maart 2009

²⁷ Bron: <http://www.acp.nl/home/nieuws/artikel/taser-voor-politie-at/volgende/12/>

politie worden toegewezen. Wij komen als vakbond in beeld als het gaat om bijvoorbeeld de toepassing, de scholing en – consequenties van – gebruik van zo'n middel. De vraag hoe collega's op een veilige manier met een nieuw wapen om moeten gaan, is zeer wezenlijk. Je bent er niet alleen met het aanschaffen van het nieuwe middel. Uit de evaluatie zal moeten blijken of het middel zich verhoudt tot het te bereiken doel en of de training, begeleiding en scholing hiermee in overeenstemming zijn”.

2.8 Samenvatting

Gedurende de pilot is elke Taser inzet geregistreerd via het meldingenformulier. Op dit formulier moest worden aangegeven in welke situatie de Taser is ingezet, beschrijving van de verdachte, waar de persoon geraakt is en op welke wijze de Taser is ingezet (stun mode/ of met de pijltjes). Er zat verschil in de wijze van invullen van deze meldingsformulieren. Sommige meldingsformulieren werden uitgebreid ingevuld, andere heel summier. Het bleek niet mogelijk een goede vergelijking te maken tussen inzet van de Taser en inzet van andere geweldsmiddelen zoals fysiek geweld, AOE hond of vuurwapen omdat die minder gedetailleerd gedocumenteerd worden.

In de achttien gevallen, waarin de Taser in Nederland ingezet is, zijn deze inzetten effectief geweest. Door het gebruik van de Taser lukte het de arrestatieteams de verdachten onder controle te brengen zonder dat teamleden of de verdachte gewond raakten. De Taser is in Nederland vooral ingezet, in situaties waarin de verdachte psychotisch/ suïcidaal was of onder invloed was van alcohol of drugs.

De Taser is het meest gebruikt in de modus met de pijltjes. In twee gevallen moest de verdachte twee keer getaserd worden, omdat het de eerste keer niet lukte om de verdachte onder controle te brengen. Er zijn ook drie gevallen bekend, waarbij de verdachte in de stun mode, dus de Taser direct of via een tussenstof op de huid kreeg om zo onder controle gebracht te worden.

In twee gevallen volgden er op de inzetten met de Taser door de arrestatieteams een formele klacht, eenmaal bij het Openbaar Ministerie,

eenmaal bij de klachtencoördinator van het regiokorps, waaronder het arrestatieteam valt. Beide klachten zijn ongegrond verklaard.

Er zijn een aantal situaties geweest, waarin de Taser ingezet had kunnen worden, maar waar deze uiteindelijk niet is ingezet omdat er geen bedienaar van de Taser beschikbaar was door ziekte, verlof of om andere redenen.

Naar de mening van de arrestatieteams is de Taser ondanks het beperkte aantal inzetten een goede aanvulling op hun geweldmiddelen. Dat blijkt ook uit de ervaringen van het team Haaglanden dat een aantal keren de Taser ter dreiging heeft ingezet met positief resultaat.

De Taser wordt meegenomen als alternatief om in te zetten en heeft voor de situaties waar de teams mee te maken krijgen eigenlijk de plaats van het fysiek geweld ingenomen. Vanuit de gedachte dat de verdachte zo min mogelijk schade moet worden berokkend, is de Taser de eerste keus omdat het letsel als gevolg van de Taser beperkt blijft tot enkele blaasjes, waar de darts de huid geraakt hebben. In het geval van fysieke toepassingen, stunbag en of de hond is de schade in de regel veel groter.

Over de richtlijn ten aanzien van gebruik komen de meningen overeen: het is voor de arrestatieteams duidelijk dat de Taser niet ingezet mag worden op zichtbaar zwangere vrouwen, kinderen onder de 12 jaar en mensen met zichtbare ademhalings- of andere ernstige gezondheidsstoornissen. Een groep die niet benoemd is in de richtlijn, maar waar in de praktijk wel voorzichtigheid mee wordt betracht zijn de ouderen (60 jaar en ouder). Op deze groep zal niet snel een stroomstootwapen worden ingezet, zo geven de teams aan.

De regels met betrekking tot het gebruik van de Taser zijn vastgelegd in de Richtlijn toepassing stroomstootwapen. In de artikelen 2 en 3 van deze richtlijn zijn de voorwaarden opgenomen waaronder het gebruik geoorloofd is (artikel 2) en het gebruik verboden is (artikel 3). Door de bovenvermelde toevoeging van artikel 2 onder c met een “direct levensbedreigende situatie” als gebruiksoptie, is het gebruik van de Taser toegestaan in situaties waarbij een gestoorde of suïcidale een direct gevaar vormt voor zichzelf dan wel voor de politie. Vergelijking met de bepalingen betreffende vuurwapens en pepperspray in de *Ambtsinstruc-*

tie 1994 leert dat gekozen is voor eenzelfde formulering in termen van “is geoorloofd”, wat in juridische en wetstechnische zin betekent dat het gaat om de behandeling van de meest voorkomende gevallen en dat we niet te maken hebben met een limitatieve opsomming van opties. De huidige formulering van artikel 2 laat gebruik van de Taser dan ook toe in gevallen van een gestoorde/suïcidale die een gevaar vormt voor zichzelf of de politie. De richtlijn is niet duidelijk ten aanzien van gestoorden die niet gewelddadig zijn, geen *direct* gevaar voor hun omgeving zijn en waar geen levensbedreigende situatie aan de orde is. Dat geldt overigens niet alleen voor inzet van gebruik van de Taser, maar voor politieel geweldgebruik in dit soort situaties in het algemeen. Op dit punt schort het volgens de respondenten aan duidelijkheid. Nu wordt er door de arrestatieteams vanuit hun discretionaire bevoegdheid gehandeld in dit soort omstandigheden.

Ten aanzien van de nazorg blijkt dat in de praktijk de eerste nazorg door de taser-opgeleide AOE-er wordt gedaan (in de richtlijnen staat, dat de arts de eerste hulp zou moeten verlenen). Bij gecompliceerde gevallen wordt er een arts bijgehaald. Zodra de getaserde in een cel is, wordt hij in elk geval door een arts onderzocht, terwijl de praktijk anders uitwijst. In de praktijk blijken niet alle artsen bekend te zijn met (werking van) de Taser en de gevolgen van Taser gebruik voor de patiënt.

De meningen van de arrestatieteams over de cartridge lopen uiteen. De huidige cartridge heeft één mogelijkheid tot gebruik en moet dan verwisseld worden voor een andere. De teams weten dat er ook een nieuw type Taser op de markt is (De Taser X3) waarmee drie keer geschoten kan worden zonder dat er een cartridge hoeft te worden verwisseld. Sommige teams geven aan dat beschikbaarheid van een dergelijke Taser wenselijk is omdat hiermee kostbare tijd kan worden bespaard in situaties waarbij een tweede schot noodzakelijk is. In de praktijk heeft zich tot nu toe echter geen situatie voorgedaan waarbij dit een probleem was.

Ten aanzien van de darts uiten de arrestatieteams de wens om ook te kunnen beschikken over cartridges met darts die makkelijker door winterkleden heen kunnen gaan. Nu worden voornamelijk de cartridges voor de zomerkleden gebruikt.

Ook de afstand, die de cartridge kan afleggen is een discussiepunt; de meeste teams vinden de 6 meter cartridge voldoende, één team pleit voor die van 10 meter. Voordeel van deze afstand is, dat de verdachte op een nog wat langere afstand geraakt kan worden, het nadeel in de ogen van de arrestatieteams voor de 10 meter cartridge is de hoeveelheid draad die uit de cartridge komt en de kleinere kans dat beide pijltjes de verdachte raken.

Ten aanzien van het holster zijn alle teams ontevreden. Er zijn problemen met het opendoen van het holster en er worden allerlei manieren gevonden om dit te omzeilen. Werken met het klepje open is de voornaamste, maar ook de Taser uit het holster halen en ergens anders instoppen wordt door de teams genoemd.

Over de Taser zelf zijn de arrestatieteams tevreden: het in de pilot gebruikte type voldoet qua gebruiksgemak prima. In de ogen van de teams zou een tweede laser wenselijk zijn, zodat men ook kan zien waar het tweede pijltje de verdachte raakt.

Voor wat betreft de opleiding zien de teams de door de fabrikant gegeven opleiding als niet voldoende. De teams hebben daarom zelf een opleiding ontwikkeld en als pilot gedraaid. De opleiding wordt met een examen afgesloten en is gecertificeerd.

De opleiding wordt nu verder doorontwikkeld in samenwerking met de afdeling Onderwijs en Examinering van de Politieacademie. De opleiding zal vervolgens in het reguliere onderwijsaanbod van de Politieacademie worden opgenomen.

Conclusies en aanbevelingen

3 Conclusies en aanbevelingen

3.1 Conclusies uit het buitenlandse literatuuronderzoek

Het meest recente onafhankelijke onderzoek naar het gebruik van EIDs heeft bestaande inzichten bevestigd en versterkt. In situaties waarin EIDs worden ingezet, daalt de kans op letsel voor zowel politiemensen als verdachten. Ook zijn er aanwijzingen dat na invoering van EIDs het vuurwapen minder vaak wordt ingezet en fysiek geweld minder vaak wordt toegepast. EIDs worden vaak als eerste keuze gebruikt in een situatie die ingeschat wordt als potentieel gewelddadig. De keerzijde daarvan is dat EIDs soms lichtvaardig of niet proportioneel worden ingezet.

De meeste personen houden weinig schade over na confrontatie met een EID, hooguit wat brandplekken op de plekken waar men getaserd is. Uit medische literatuur blijkt dat er geen direct causaal verband is tussen EID gebruik en een mogelijk overlijden. Anders wordt het in de gevallen waarin mensen last hebben van hartfalen of onder invloed zijn van drugs of drank. Dan kan de inzet van een EID net het laatste zetje zijn. Het meerdere keren of voor langere periodes gebruiken van een EID op eenzelfde verdachte wordt als onjuist aangemerkt. Gepleit wordt om een EID niet meer/ langer dan 3x 5 seconden in te zetten en een persoon waartegen een EID gebruikt is in alle gevallen door een bevoegd medicus na te laten kijken.

In de onderzoeken wordt steeds gehamerd op een goede training in het gebruik van EIDs. Afgelopen jaren zijn er verschillende maatregelen genomen door de diverse buitenlandse politiediensten om misbruik met EIDs te voorkomen dan wel te verminderen. Een aantal van deze maatregelen waren beleidsmatig, andere hadden betrekking op aspecten in de opleiding. De beleidsmatige maatregelen betreffen het monitoren van het gebruik van EIDs, het opzetten van databases en het maken van

regelmatige analyses over de omstandigheden waarin en onder welke condities een EID is ingezet. De aanbevolen maatregelen ten aanzien van de opleiding hebben voornamelijk te maken met de voorwaarden om een EID verantwoord in te zetten en de zorg die na gebruik verleend moet worden.

De Nederlandse keuze om de Taser alleen beschikbaar te stellen aan goed opgeleide geweldspecialisten is in dat opzicht verstandig te noemen.

3.2 Conclusies uit de Nederlandse pilot

Gedurende de pilot is elke Taser inzet geregistreerd via het meldingenformulier. Op dit formulier moest worden aangegeven in welke situatie de Taser is ingezet, beschrijving van de verdachte, waar de persoon geraakt is en op welke wijze de Taser is ingezet (stun mode/ of met de pijltjes). Er zat verschil in de wijze van invullen van deze meldingsformulieren. Sommige meldingsformulieren werden uitgebreid ingevuld, andere heel summier. Het bleek niet mogelijk een goede vergelijking te maken tussen inzet van de Taser en inzet van andere geweldsmiddelen zoals fysiek geweld, AOE hond of vuurwapen omdat die minder gedetailleerd gedocumenteerd worden.

In de achttien gevallen, waarin de Taser in Nederland ingezet is, zijn deze inzetten effectief geweest. Door het gebruik van de Taser lukte het de arrestatieteams de verdachten onder controle te brengen zonder dat teamleden of de verdachte gewond raakten. De Taser is in Nederland vooral ingezet, in situaties waarin de verdachte psychotisch/ suïcidaal was of onder invloed was van alcohol of drugs.

De Taser is het meest gebruikt in de modus met de pijltjes. In twee gevallen moest de verdachte twee keer getaserd worden, omdat het de eerste keer niet lukte om de verdachte onder controle te brengen. Er zijn ook drie gevallen bekend, waarbij de verdachte in de stun mode, dus de Taser direct of via een tussenstof op de huid kreeg om zo onder controle gebracht te worden.

In twee gevallen volgden er op de inzetten met de Taser door de arrestatieteams een formele klacht, eenmaal bij het Openbaar Ministerie, eenmaal bij de klachtencoördinator van het regiokorps, waaronder het arrestatieteam valt. Beide klachten zijn ongegrond verklaard.

Er is een aantal situaties geweest, waarin de Taser ingezet had kunnen worden, maar waar deze uiteindelijk niet is ingezet omdat er geen bedienaar van de Taser beschikbaar was door ziekte, verlof of om andere redenen.

Naar de mening van de arrestatieteams is de Taser ondanks het beperkte aantal inzetten een goede aanvulling op hun geweldmiddelen. Dat blijkt ook uit de ervaringen van het team Haaglanden dat een aantal keren de Taser ter dreiging heeft ingezet met positief resultaat. De Taser wordt meegenomen als alternatief om in te zetten en heeft voor de situaties waar de teams mee te maken krijgen eigenlijk de plaats van het fysiek geweld ingenomen. Vanuit de gedachte dat de verdachte zo min mogelijk schade moet worden berokkend, is de Taser de eerste keus omdat het letsel als gevolg van de Taser beperkt blijft tot enkele blaasjes, waar de darts de huid geraakt hebben. In het geval van toepassing van fysiek geweld, de stunbag en of de hond is de schade in de regel veel groter.

Over de richtlijn ten aanzien van gebruik komen de meningen overeen: het is voor de arrestatieteams duidelijk dat de Taser niet ingezet mag worden op zichtbaar zwangere vrouwen, kinderen onder de 12 jaar en mensen met zichtbare ademhalings- of andere ernstige gezondheidsstoornissen. Een groep die niet benoemd is in de richtlijn, maar waar in de praktijk wel voorzichtigheid mee wordt betracht zijn de ouderen (60 jaar en ouder). Op deze groep zal niet snel een stroomstootwapen worden ingezet, zo geven de teams aan.

Voor de pilot met de Taser is het juridisch kader vastgelegd in de *Tijdelijke Regeling* stroomstootwapens. In de artikelen 2 en 3 van de Richtlijn toepassing stroomstootwapen zijn de voorwaarden opgenomen waaronder het gebruik geoorloofd is (artikel 2) en het gebruik verboden is (artikel 3). Door de bovenvermelde toevoeging van artikel 2 onder c met een “direct levensbedreigende situatie” als gebruiksoptie, is het gebruik van de Taser toegestaan in situaties waarbij een gestoorde of suïcidale een direct gevaar vormt voor zichzelf dan wel voor de politie. Vergelijking met de bepalingen betreffende vuurwapens en pepperspray in de *Ambts-instructie 1994* leert dat gekozen is voor eenzelfde formulering in termen van “is geoorloofd”, wat in juridische en wetstechnische zin betekent dat het gaat om de behandeling van de meest voorkomende gevallen en dat we niet te maken hebben met een limitatieve opsomming van opties. De huidige formulering van artikel 2 van de richtlijn laat gebruik van de Taser dan ook toe in gevallen van een gestoorde/suïcidale die een gevaar vormt voor zichzelf of de politie. De richtlijn is niet duidelijk ten aanzien van gestoorde die niet gewelddadig zijn, geen *direct* gevaar voor hun omgeving zijn en waar geen levensbedreigende situatie aan de orde is. Dat geldt overigens niet alleen voor inzet van gebruik van de Taser, maar voor politieel geweldgebruik in dit soort situaties in het algemeen. Op dit punt schort het volgens de respondenten aan duidelijkheid. Nu wordt er door de arrestatieteams vanuit hun discretionaire bevoegdheid gehandeld in dit soort omstandigheden.

Ten aanzien van de nazorg blijkt dat in de praktijk de eerste nazorg door de taser-opgeleide AOE'er wordt gedaan (in de richtlijnen staat, dat de arts de eerste hulp zou moeten verlenen). Bij gecompliceerde gevallen wordt er een arts bijgehaald. Zodra de getaserde in een cel is, wordt hij in elk geval door een arts onderzocht, terwijl de praktijk anders uitwijst. In de praktijk blijken niet alle artsen bekend te zijn met (werking van) de Taser en de gevolgen van Taser gebruik voor de patiënt.

De meningen van de arrestatieteams over de cartridge lopen uiteen. De huidige cartridge heeft één mogelijkheid tot gebruik en moet dan verwisseld worden voor een andere.

De teams weten dat er ook een nieuw type Taser op de markt is (De Taser X3) waarmee drie keer geschoten kan worden zonder dat er een cartridge hoeft te worden verwisseld. Sommige teams geven aan dat

beschikbaarheid van een dergelijke Taser wenselijk is omdat hiermee kostbare tijd kan worden bespaard in situaties waarbij een tweede schot noodzakelijk is. In de praktijk heeft zich tot nu toe echter geen situatie voorgedaan waarbij dit een probleem was.

Ten aanzien van de darts uit de arrestatieteams de wens om ook te kunnen beschikken over cartridges met darts die makkelijker door winterkleden heen kunnen gaan. Nu worden voornamelijk de cartridges voor de zomerkleden gebruikt.

Ook de afstand, die de cartridge kan afleggen is een discussiepunt; de meeste teams vinden de 6 meter cartridge voldoende, één team pleit voor die van 10 meter. Voordeel van deze afstand is, dat de verdachte op een nog wat langere afstand geraakt kan worden, het nadeel in de ogen van de arrestatieteams voor de 10 meter cartridge is de hoeveelheid draad die uit de cartridge komt en de kleinere kans dat beide pijltjes de verdachte raken.

Ten aanzien van het holster zijn alle teams ontevreden. Er zijn problemen met het opendoen van het holster en er worden allerlei manieren gevonden om dit te omzeilen. Werken met het klepje open is de voornaamste, maar ook de Taser uit het holster halen en ergens anders instoppen wordt door de teams genoemd.

Over de Taser zelf zijn de arrestatieteams tevreden: het in de pilot gebruikte type voldoet qua gebruiksgemak prima. In de ogen van de teams zou een tweede laser wenselijk zijn, zodat men ook kan zien waar het tweede pijltje de verdachte raakt.

Voor wat betreft de opleiding zien de teams zowel de door de fabrikant gegeven als de door de Politieacademie ontwikkelde opleiding als niet geschikt. De teams hebben daarom zelf een opleiding ontwikkeld en als pilot gedraaid. De afdeling Onderwijs en Examinering van de Politieacademie zijn daar inmiddels bij betrokken. De opleiding wordt met een examen afgesloten en is gecertificeerd.

3.3 Aanbevelingen

Op grond van het literatuuronderzoek en de resultaten van de Nederlandse pilot ligt het voor de hand de Taser/ een stroomstootwapen in te voeren als standaardbewapening voor de Aanhoudings- en Ondersteuningseenheden (arrestatieteams). De Taser/ het stroomstootwapen dient daartoe ook formeel opgenomen te worden in de Ambtsinstructie en in de Bewapeningsregeling (analoog aan de wijze waarop dat enkele jaren gelden met pepperspray is gebeurd, zie bijlage 8 voor juridische overwegingen).

Voor de invoering van de Taser/ een stroomstootwapen als standaardbewapening voor de arrestatieteams gelden de volgende aanbevelingen

1. Voor invoering als standaardbewapening dienen dezelfde richtlijnen te gelden als in de pilot van toepassing waren, inclusief registratie en monitoren van het gebruik.
2. Breng het gebruik van de Taser nog eens onder de aandacht van artsen, ambulancepersoneel en medisch personeel in ziekenhuizen
3. Verhoog het aantal Taser opgeleide leden van arrestatieteams om situaties te voorkomen dat de Taser niet ingezet kan worden omdat er geen bediener voorhanden is.
4. Zorg dat er zo spoedig mogelijk een gecertificeerde opleiding is voor Taser gebruikers en regel dat alleen gecertificeerde teamleden gerechtigd zijn de Taser te gebruiken.
5. Formuleer specificaties waaraan een Taser en holster moeten voldoen met betrekking tot gebruiksvriendelijkheid, gebruiksafstand, richtmiddel, type kleding dat gepenetreerd moet kunnen worden en type cartridge.

Literatuurlijst

Alpert, Geoffrey P. en Roger G. Dunham: *Police and training Recommendations related to police use of CED's:overview of findings from a comprehensive national study*; Police Quaterly 2010 13: 235, 2010

Alpert, Geoffrey P. en Roger G. Dunham: *Understanding Police use of force officers, suspects and reciprocity*: Cambridge New York: Cambridge University Press; 2004

Amnesty International: *United States of America, Excessive and lethal force? Amnesty International's concerns about deaths and illtreatment involving police use of tasers*: Amnesty International Londen :2004

Amnesty International: *USA Amnesty International's continuing concerns about taser use*: Amnesty International Londen:2006

Amnesty International : *Canada Inappropriate and excessive use of tasers*: Amnesty International Londen: 2007

Amnesty International: Amnesty International's concerns about Taseruse: Statement to the U.S. Justice Department inquiry into deaths in custody: Amnesty International Londen 2007

Amnesty International: *Less than lethal? The use of stun weapons in US Law Enforcement*; Londen, 2008

Association of Chief Police Officers: *Independent Evaluation of the Operational Trial of Taser Final Report*. London, May 2004

Corruption and Crime Commission: *The Use of Taser by the west Australian Police*: Perth: 4 oktober 2010

Donnelly Tara, Karen Douse, Michelle Gardner and David Wilkinson (Police Scientific Development Branch): *Evaluation of Taser Devices Publication No 9/02*, St.Albans, 2008

DSAC Subcommittee: *On the Medical Implications of Less lethal Weapons* (DOMILL): Londen, :Mei 2007

Home Office: *Extended operational Deployment of Taser for Specially Trained Units (excluding firearms incidents)*: St. Albans 2007

Home Office: *Taser Policy*: St.Albans 2003

Home Office: *Taser Policy Specially trained units*:St.Albans: 2005

International Association of Chiefs of Police: *A nine-step strategy for effective deployment*, Washington: 2007

Jenkinson E, Neeson C., Bleetman A.: The relative risk of police use-of-force options: Evaluating the potential for deployment of electronic weaponry: *Journal of clinical Medicine* 13: 229-241: 2006

Mac Daniel, Wayne e.a: *Cardiac Safety of Neuromuscular Incapacitating Defensive Devices*: 2005

MacDonald, John M.; Kaminski, Robert J. ;Smith, Michael R.: *The Effect of Less-Lethal Weapons on Injuries in Police Use-of-Force Events* : *American Journal of Public Health*; Dec2009, Vol. 99 Issue 12, p2268-2274, 7p, 3

Manojlovic Drazen , Christine Hall, Darren Laur, Shawna Goodkey, Chris Lawrence, Rick Shaw, Sylvain St-Amour, Annik Neufeld, Steve Palmer: *Review of Conducted Energy Devices*; Ottawa, August 22, 2005

Mason, Gary: *Making a impact by less lethal weapons*, Police review: 2010

Mesloh, C, Mark Henych, Ross Wolf; *Less Lethal Weapon Effectiveness, use of force, And Suspect & Officer Injuries*:A five year analysis Verenigde Staten (2008)

Jones, Tonisha en Yu-Sheng Lin :*Electronic control devices and use of force outcomes; Incidence and severity of use of force, and frequency of injuries to arrestees and police officers*., 2009

Royal Canadian Mounted Police: *Use of the Conducted Energy Weapon (CEW) Final Report Including Recommendations for Immediate Implementation* : Ottawa June 12, 2008

Royal Canadian Mounted Police: *use of the conducted Energy Weapon*, interim report, Ottawa, 2007

Smith G., C. Hussain for Home Office: *Taser: Trial Evaluation final data*, ; St. Albans :2007

MacDonald , John, Smith M , Ph.D., Robert J. Kaminski, Ph.D., Geoffrey P. Alpert, Ph.D., Lorie A. Fridell, Ph.D., John MacDonald, Ph.D., Bruce Kubu : *A Multi-Method Evaluation of Police Use of Force Outcomes, Executive Summary*; juli 2010

White Michael & Justin Ready: *The Impact of the Taser on Suspect Resistance Identifying Predictors of Effectiveness* : John Jay College of Criminal Justice, New York, 2008

Wilkinson David, Police Scientific Development Branch: *Further evaluation of Taser devices*; St Albans 2005

Wilkinson David : *Police Scientific Development Branch a collection of medical evidence and other source material* ; St. Albans 2006

Overig

Persbericht Ministerie van Binnenlandse Zaken, directie Politie, dd 27 maart 2009 over de invoering van de Taser

Persbericht Ministerie van Binnenlandse Zaken over de verlenging van de pilot van de Taser, april 2010

Richtlijn toepassing stroomstootwapens

Tijdelijke regeling stroomstootwapens, Staatscourant van 14 april 2009, nummer 70

Verlenging Tijdelijke regeling stroomstootwapens, staatscourant van 19 mei 2010, nummer 7934

Brief aan VtSPN, kenmerk 2008-0000583715

Brief van het OM Team Expertise, met kenmerk BIZ RR 120 2009

Websites:

- www.amnesty.nl/wereldnieuws_artikel_41776
- www.amnesty.nl/wereldnieuws_artikel_45861
- www.npb.nl/nieuwsarchiefmaart2009
- <http://www.acp.nl/home/nieuws/artikel/taser-voor-politie-at/volgende/12/>

Home Office Scientific Development Branch, Firearms and Protective Equipment : 2009 via www.homeoffice.uk.org/police/firearms/taser

- www.reformatorischdagblad.nl/dossier_taser
- www.taser.com

Taser beats baton op www.newscientist.com, 21 november 2009
Bijlagen 1 tot en met 7

Bijlage 1: Tijdelijke regeling stroomstootwapens

Bijlage 1: Tijdelijke regeling stroomstootwapens

Tijdelijke regeling stroomstootwapens

Regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 20 maart 2009, nr. 2009-0000064524 tot het beproeven van stroomstootwapens door aanhoudings- en ondersteuningseenheden (Tijdelijke regeling stroomstootwapens)

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Handelende in overeenstemming met de Minister van Justitie;

Gelet op de artikelen 48a, eerste lid, en 49, eerste en tweede lid,
van de Politiewet 1993;

Besluit:

Artikel 1

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. aanhoudings- en ondersteuningseenheid: aanhoudings- en ondersteuningseenheid van de regionale politiekorpsen als bedoeld in artikel 8 van het Besluit beheer regionale politiekorpsen en de eenheid van het Korps landelijke politiediensten die met dezelfde taken is belast;
- b. stroomstootwapen: geweldsmiddel dat door het afgeven van een elektrische stroomstoot een persoon weerloos maakt als gevolg van het tijdelijk verstoren van het motorisch en zintuiglijk zenuwstelsel.

Artikel 2

De bewapening van de ambtenaar die behoort tot een aanhoudings- en ondersteuningseenheid bestaat gedurende 1 mei 2009 tot en met 1 mei 2010 ter beproeving mede uit een stroomstootwapen, merk Taser, type X26E. De Ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Justitie kunnen deze periode met maximaal 1 jaar verlengen.

Artikel 3

Het stroomstootwapen wordt geladen met patronen van het merk Taser met een maximaal bereik van 6,4 meter.

Artikel 4

Het stroomstootwapen wordt gedragen in een draagmiddel van het merk Blade-Tech.

Artikel 5

1. De begeleidingscommissie voor de beproeving bestaat uit een lid van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het Ministerie van Justitie, de Politie, de Politieacademie, het Nederlands Forensisch Instituut en de Voorziening tot Samenwerking Politie Nederland.

2. Onverminderd artikel 17 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar meldt de gebruiker, door tussenkomst van zijn meerdere, het gebruik van de Taser, de feiten en omstandigheden dienaangaande, alsmede de gevolgen hiervan, onverwijld, door middel van een daartoe door de Ministers ter beschikking gesteld formulier, aan de begeleidingscommissie.

Artikel 6

De stroomstootwapens, patronen, draagmiddelen en trainingsmaterialen worden door het Korps landelijke politie-

diensten in bruikleen verstrekt aan de korpsbeheerders van de centrumkorpsen, bedoeld in artikel 2 van de Regeling aanhoudings- en ondersteuningseenheid en samenwerking speciale eenheden.

Artikel 7

1. Onverminderd de Regeling toetsing geweldbeheersing politie is de ambtenaar die behoort tot een aanhoudings- en ondersteuningseenheid bevoegd tot het gebruik van het stroomstootwapen, indien hij daartoe de door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aangewezen opleiding heeft doorlopen en de bijbehorende toets met voldoende resultaat heeft afgelegd.

2. De korpsbeheerder, dan wel de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor zover het ambtenaren van het Korps landelijke politiediensten betreft, dragen er zorg voor dat een ambtenaar van de politie slechts over een stroomstootwapen beschikt:

- a. indien hij tot het gebruik ervan bevoegd is;
- b. ten behoeve van het volgen van een opleiding; of
- c. ten behoeve van het vervoer van een stroomstootwapen.

Artikel 8

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties kan het dragen en gebruiken van stroomstootwapens onmiddellijk verbieden en opdracht geven de stroomstootwapens, de overgebleven patronen, draagmiddelen en trainingsmaterialen terug te zenden aan het Korps landelijke politiediensten.

Artikel 9

Deze regeling treedt in werking met ingang van de tweede dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst, en vervalt met ingang van 1 mei 2011

Artikel 10

Deze regeling wordt aangehaald als: Tijdelijke regeling stroomstootwapens.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN
KONINKRIJKSRELATIES,

Mevrouw dr. G. ter Horst

Toelichting

Deze regeling regelt de toekenning van stroomstootwapens van het merk Taser aan aanhoudings- en ondersteuningseenheden (AOE'en). Hiermee wordt het juridisch kader geboden voor een pilot met stroomstootwapens bij de Nederlandse politie.

De Taser is een stroomstootwapen dat twee pijltjes afvuurt die middels een geïsoleerde stroomdraad met het wapen verbonden blijven. De pijltjes zijn zo ontworpen dat ze vast blijven zitten in de huid en/of kleding. Na het treffen van een persoon geeft het wapen een aantal korte stroomstoten met een hoog voltage en een laag ampèrage. Hierdoor wordt het motorisch- en zintuiglijk zenuwstelsel gedurende een aantal seconden verstoord. Dit zorgt voor een tijdelijk verlies van controle over de spieren als gevolg waarvan de getroffen persoon langzaam in elkaar zakt. De Taser kan ook worden gebruikt in de zogenaamde “stun mode” waarbij worden er geen pijltje afgevuurd maar wordt het wapen direct in contact gebracht met het lichaam.

De aanleiding voor deze pilot met de Taser is een advies van de Raad van Hoofdcommissarissen (RHC). De RHC heeft een advies uitgebracht over de “less lethal” bewapening van de AOE'en van de Nederlandse politie. Hierbij is geconstateerd dat er een lacune is in de “less lethal” bewapening van de AOE'en op de afstand tussen 0 en 8 meter. Stroomstootwapens zijn ontwikkeld om binnen deze korte afstand te worden gebruikt zodat verwondingen of incidenten met een dodelijke afloop bij een arrestatie zoveel mogelijk worden voorkomen. Gelet op de positieve ervaringen in het buitenland, heeft de RHC verzocht om een stroomstootwapen aan de AOE'en ter beschikking te stellen. De AOE'en worden uitsluitend ingezet bij levensbedreigende omstandigheden zoals het aanhouden van (vuurwapen) gevaarlijke verdachten.

Na een uitgebreid onderzoek heb ik, in overeenstemming met mijn collega van Justitie, besloten om de beproeving te gaan uitvoeren met het stroomstootwapen ‘Taser X26E’ van de Amerikaanse firma Taser International, Inc. De keuze voor dit type

stroomstootwapen is gelegen in de beschikbaarheid van een grote hoeveelheid onderzoeksmateriaal over de werking en de veiligheid van dit stroomstootwapen.

De Taser is al een aantal jaren op grote schaal in gebruik in onder meer het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Australië, Frankrijk, Duitsland, Singapore en Nieuw Zeeland.

De medische effecten van dit wapen zijn in deze landen dan ook uitgebreid onderzocht. Uit deze onderzoeken kan worden geconcludeerd dat de kans op levensbedreigend of ander ernstig letsel als direct gevolg van het gebruik van het stroomstootwapen zeer klein is. Uit deze onderzoeken blijkt tevens dat het stroomstootwapen in bepaalde situaties een goed alternatief kan zijn voor andere vormen van geweld, zoals bijvoorbeeld het gebruik van een vuurwapen, die vaak wel ernstig letsel veroorzaken.

De beproeving van het stroomstootwapen zal na een periode van één jaar door de begeleidingscommissie worden geëvalueerd. De begeleidingscommissie bestaat uit een lid van het Ministerie van BZK, het Ministerie van Justitie, de Politie, de Politieacademie, het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) en de VTS Politie Nederland. Om er voor te zorgen dat de beproeving voldoende relevante gegevens oplevert voor een weloverwogen evaluatie is besloten dat alle AOE'en in Nederland zullen deelnemen aan de beproeving. Na de beproeving zal, aan de hand van de uitkomsten van de evaluatie en het advies van de begeleidingscommissie, worden bezien of een dergelijk stroomstootwapen een vast onderdeel moet gaan uitmaken van de bewapening van de AOE'en en opgenomen wordt in de Bewapeningsregeling politie.

Om een deskundig en professioneel gebruik van het stroomstootwapen te waarborgen wordt in artikel 7 voorzien in een verplichting tot een opleiding en het halen van een bijbehorende toets. Het gaat hierbij om de opleiding die door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is aangewezen in het kader van de pilot. Leden van een AOE die in het verleden, op eigen initiatief, al een dergelijke opleiding hebben doorlopen dienen de opleiding opnieuw te volgen voordat zij bevoegd zijn het wapen

te gebruiken. In de opleiding komt naast het praktisch gebruik ondermeer aan de orde in welke situaties het wapen gebruikt kan worden en wanneer het gebruik van deze wapens conform artikel 8 van de Politiewet 1993 proportioneel en subsidiair is.

Ten behoeve van de pilot wordt in artikel 8 geregeld dat de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties te allen tijde het gebruik van de stroomstootwapens kan beëindigen. Daarbij kan de opdracht worden gegeven dat alle stroomstootwapens en alle bijbehorende materialen terug worden gezonden naar het KLPD.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN
KONINKRIJKSRELATIES,

Mevrouw dr. G. ter Horst

Bijlage 2: Verlenging Tijdelijke regeling stroomstootwapens

Bijlage 2: Verlenging Tijdelijke regeling stroomstootwapens

Verlenging tijdelijke regeling stroomstootwapens
Tijdelijke regeling stroomstootwapens, Staatscourant van 14 april 2009,
nr.70

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Handelend
in overeenstemming met de Minister van Justitie;

Gelet op artikel 2 van de Tijdelijke regeling stroomstootwapens;

Besluit:

Op 1 mei 2009 is bij de aanhoudings- en ondersteuningseenheden van de politie een proef van start gegaan met een stroomstootwapen van het merk Taser.

In de Tijdelijke regeling stroomstootwapens¹ is het juridisch kader hiervoor vastgelegd.

In artikel 2 van deze regeling is bepaald dat de periode van de beproeving loopt van 1 mei 2009 tot 1 mei 2010 en dat deze periode met maximaal 1 jaar kan worden verlengd.

Het afgelopen jaar is het stroomstootwapen door de aanhoudings- en ondersteuningseenheden verschillende keren succesvol ingezet voor het beëindigen van levensbedreigende situaties. De evaluatie van de beproeving gaat binnenkort van start en zal naar verwachting na de zomer gereed zijn. Na raadpleging van de begeleidingscommissie en een vertegenwoordiger van de aanhoudings- en ondersteuningseenheden is mij gebleken dat het wenselijk is om de periode van de beproeving met de duur van een jaar te verlengen.

Hierdoor kunnen zoveel mogelijk gebruikerservaringen bij de evaluatie worden betrokken en kan de eventuele definitieve invoering van het stroomstootwapen, in de bewapening van de aanhoudings- en onder-

steuningseenheden, zorgvuldig worden voorbereid. Derhalve verleng ik op grond van artikel 2 van de Tijdelijke regeling stroomstootwapens de beproeving met het stroomstootwapen, merk Taser, type X26E tot 1 mei 2011.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, E.M.H. Hirsch Ballin.

Bijlage 3: Vragenlijst

Bijlage 3: Vragenlijst

Vragenlijst Taser voor de inzet gebruikers en AT teamchef

- Inzet Taser:
- Bij welke inzet is de Taser gebruikt? Beschrijving situatie (in aanvulling op documentatie)
- Waarom gekozen voor de Taser? En niet voor fysiek geweld of hond of stunbag/ Beanbag? Wat was een mogelijk alternatief geweest?
- Welke inzetcriteria golden er?
- Welke gevaren liepen agenten?
- Welk gevaar liep de verdachte?
- Ziet u nu een verschuiving van andere geweldsmiddelen richting de taser? Zo ja? Welke? Zo nee, waarom niet?
- Ziet u in de toekomst een verschuiving van andere geweldsmiddelen richting de taser? Zo ja? Welke? Zo nee, waarom niet?
- Wat zijn inzetcriteria om de Taser in te zetten in de hulpverlening?
- Is de taser in het gebruik voldoende effectief? IS een schot voldoende of zijn er meer schoten nodig?

Opleiding:

- Wat vindt u van de opleiding die u gevolgd heeft voor het bedienen van de taser?
- Wat zijn de minpunten?
- Wat zijn de pluspunten van deze opleiding?
- Wat ontbreekt er volgens u?
- Hoeveel mensen kunnen er per keer opgeleid worden?

Materiaal:

- Hoe bevalt de Taser qua gebruiksgemak?
- Wat vindt u van het materiaal, waarvan de taser gemaakt is?
- Wat vindt u van de Taser zelf?
- Wat vindt u van het holster?

Cartridge:

- Hoe bevalt de cartridge?
- Wat zijn voordelen van deze cartridge?
- Wat zijn nadelen van deze cartridge?
- Zijn er problemen met de kleding als de naaldjes van de cartridge verwijderd moet worden?!

Medische richtlijnen

- Kloppen inzetcriteria?
- Moet er iets over medische richtlijnen in de ambtsinstructie?
- Hoe vaak mag je iemand per keer taseren?
- Worden/ zijn de pijltjes verwijderd door een arts?
- Zo nee, door wie dan?
- Worden de pijltjes verwijderd door een opgeleide AT-er?
- In hoeverre moet er een arts laten komen na de pilot? Is inzet arts noodzakelijk?
- Zijn de eisen die gelden voor cellen, nu voldoende bij iemand die getaserd is?
- Richtlijnen en instructies: welke ontbreken? En moeten wel in definitieve ambtsinstructie?
- Wat moeten we volgens u, opnemen in de bewapeningsregeling?

Algemeen:

- Klachten over de taser en of cartridge
- Mogelijke ervaringen in buitenland opgedaan
- Overige opmerkingen

Bijlage 4: Richtlijn Toepassing stroomstootwapen

Bijlage 4: Richtlijn Toepassing stroomstootwapen

RICHTLIJN TOEPASSING STROOMSTOOTWAPEN

1. Algemeen

- a. *Aanhoudings- en ondersteuningseenheden*: Aanhoudings- en ondersteuningseenheden van de regionale politiekorpsen, het Korps landelijke politiediensten en de Koninklijke Marechaussee;
- b. *Stroomstootwapen*: een geweldmiddel dat door het afgeven van een elektrische stroomstoot een persoon weerloos maakt als gevolg van het tijdelijk verstoren van het motorisch- en zintuiglijk zenuwstelsel;
- c. *Pilot stroomstootwapen*: beproeving van een stroomstootwapen als geweldmiddel voor de aanhoudings- en ondersteuningseenheden;
- d. *Gebruik van het stroomstootwapen*:
 1. het richten en gericht houden van het stroomstootwapen op een persoon;
 2. het afvuren van de pijltjes op een persoon;
 3. het toedienen van een extra stroomstoot nadat de pijltjes de persoon hebben geraakt; en
 4. het toedienen van een stroomstoot op een persoon met behulp van de “stun mode”.
- e. *Stun mode*: mogelijkheid om een stroomstoot af te geven bij direct contact tussen een persoon en het stroomstootwapen.

2. Gebruik

8. Het stroomstootwapen wordt uitsluitend gebruikt door een ambtenaar die deel uitmaakt van een aanhoudings- en ondersteuningseenheid en die de door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aangewezen opleiding heeft doorlopen en de bijbehorende toets met voldoende resultaat heeft afgelegd;
9. Het gebruik van het stroomstootwapen is slechts geoorloofd:
 - a. om een persoon aan te houden ten aanzien van wie redelijkerwijze mag worden aangenomen dat hij een voor onmiddellijk

- gebruik gereed zijnd wapen bij zich heeft en dit tegen personen zal gebruiken;
- b. om een persoon aan te houden die zich aan zijn aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming tracht te onttrekken of heeft onttrokken, of
 - c. voor het beëindigen van een direct levensbedreigende situatie.
10. Het stroomstootwapen wordt niet gebruikt bij:
- a. personen die zichtbaar jonger zijn dan 12 jaar;
 - b. vrouwen die zichtbaar zwanger zijn, of
 - c. mensen die zichtbaar lijden aan ademhalings- of andere ernstige gezondheidsstoornissen.
11. Bij het gebruik van het stroomstootwapen dient expliciet rekening te worden gehouden met de gevaren die kunnen ontstaan bij de aanwezigheid van licht ontvlambare of explosieve stoffen. Tevens dient rekening te worden gehouden met de risico's die een eventuele val van de persoon waartegen het stroomstootwapen wordt gebruikt, kan hebben;
12. Het bij het gebruik van het stroomstootwapen raken van het hoofd of de nek van een persoon dient zoveel mogelijk te worden voorkomen;
13. Het opzettelijk schijnen in de ogen van een persoon met de laser-aanduiding van het stroomstootwapen is niet toegestaan;
14. Met het stroomstootwapen worden bij gebruik²⁸ ten hoogste drie stroomstoten van ieder vijf seconden op een persoon afgegeven;
15. De ambtenaar van politie waarschuwt onmiddellijk voordat hij het stroomstootwapen tegen een persoon zal gebruiken, met een luide stem of op andere niet mis te verstane wijze dat het stroomstootwapen gebruikt zal worden, indien niet onverwijld het gegeven bevel wordt opgevolgd. Deze waarschuwing blijft achterwege indien de omstandigheden de waarschuwing niet toelaten.

3. Nazorg

- a. Een persoon die is blootgesteld aan een stroomstoot dient te worden gerustgesteld en te worden gewezen op het tijdelijke effect van de stroomstoot. Hierbij wordt aan hem of haar geadviseerd

²⁸ Met "gebruik" wordt bedoeld "gebruik" zoals gedefinieerd onder onderdeel 1, lid d, sub 2, 3, en 4

om normaal te ademen zodat het lichaam zich snel kan herstellen en hyperventilatie wordt voorkomen;

- b. Na het gebruik van het stroomstootwapen dienen de pijltjes zo spoedig mogelijk te worden verwijderd door een gewondenverzorger (medic) van de aanhoudings- en ondersteuningseenheid. Indien één of meerdere pijltjes het gezicht, het kruis of een andere kwetsbare plek hebben geraakt dan dient de verwijdering van de pijltjes te worden overgelaten aan een arts.
- c. De pijltjes dienen te worden behandeld als besmet materiaal en dienen bij voorkeur – met de punt naar binnen gericht – te worden opgeborgen in de afgeschoten patroon. De patroon met de pijltjes kan op het bureau middels de naaldencontainer worden afgevoerd.
- d. Een persoon die blootgesteld is geweest aan een stroomstoot dient zo spoedig mogelijk te worden onderzocht door een arts;
- e. Een persoon die blootgesteld is geweest aan een stroomstoot dient nauwlettend te worden geobserveerd. Indien er tekenen zijn dat zijn of haar medische conditie verslechtert dan dient zo spoedig mogelijk een arts te worden gewaarschuwd;
- f. Zo spoedig mogelijk na insluiting dient aan de persoon die blootgesteld is geweest aan de stroomstoot een informatiepamflet te worden uitgerekt conform het model zoals opgenomen in bijlage 2 bij dit protocol;
- g. Aan een arts – die een persoon onderzoekt zoals bedoeld onder d en e – wordt een informatiepamflet verstrekt zoals opgenomen in bijlage 3 bij dit protocol.

4. Registratie

1. Onverminderd artikel 17 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren meldt de ambtenaar die een stroomstootwapen heeft gebruikt, dit gebruik, de redenen die daartoe hebben geleid en de daaruit voortvloeiende gevolgen onverwijld schriftelijk aan zijn meerdere;
2. De ambtenaar die een stroomstootwapen heeft gebruikt, vult tevens het meldingsformulier in dat is opgenomen in bijlage 1 bij dit protocol. De teamleider van de aanhoudings- en ondersteuningseenheid waarvan de ambtenaar bedoeld in de eerste zin

deel van uit maakt, zendt dit formulier zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen twee weken na het betreffende gebruik van het stroomstootwapen aan de secretaris van de begeleidingscommissie pilot stroomstootwapen;

3. De teamleider van de aanhoudings- en ondersteuningseenheid draagt er zorg voor dat van elk gebruik van een stroomstootwapen bij zijn eenheid de volgende zaken bewaard worden en indien nodig ter beschikking worden gesteld van de begeleidingscommissie pilot stroomstootwapen:
 - a. de in het eerste lid bedoelde schriftelijke melding;
 - b. een uitdraai van de loggegevens uit het stroomstootwapen;
 - c. eventuele medische rapportages.
4. De teamleider van een aanhoudings- en ondersteuningseenheid draagt er zorg voor dat aan het einde van elke kalendermaand een uitdraai van de loggegevens van alle stroomstootwapens die bij de eenheid aanwezig zijn, wordt gezonden aan het secretariaat van de begeleidingscommissie pilot stroomstootwapen.

Bijlage 5: Meldingsformulier

Bijlage 5: Meldingsformulier

Meldingsformulier gebruik stroomstootwapen:

1. Zaaknummer : _____

Datum gebruik: _____ Tijd: _____

2. Situatie beschrijving:

a. serienummer van het stroomstootwapen dat is ingezet: _____

b. Op welke wijze is het stroomstootwapen gebruikt?
(Alle hokjes aankruisen die van toepassing zijn)

- het stroomstootwapen is gericht op een persoon
- het stroomstootwapen is afgevuurd op een persoon
- aan een persoon is een tweede stroomstoot toegediend nadat het stroomstootwapen is afgevuurd en de pijltjes uit het stroomstootwapen de persoon hebben geraakt
- aan een persoon is een stroomstoot toegediend met behulp van de "stun mode"

c. Geef een zakelijke beschrijving van de situatie en de overwegingen die hebben geleid tot de inzet van het stroomstootwapen:

3. Gegevens van de persoon tegen wie het stroomstootwapen is toegepast:

- a. Geslacht: man vrouw
- b. Lengte: kleiner dan 1.60m 1.60 – 1.80m 1.80m en groter
- c. Bouw slank gemiddeld stevig
- d. Was de persoon onder invloed van:
- Alcohol: ja nee / niet bekend Was dit bekend voor de inzet: ja nee
- Drugs: ja nee / niet bekend Was dit bekend voor de inzet: ja nee

e. Overige bekende medische informatie: _____

f. Was de persoon gewapend?: nee ja, namelijk met een: _____

g. Overige relevante informatie:

4A. Stroomstootwapen afgevuurd:

(Alleen invullen indien het stroomstootwapen is afgevuurd)

a. Patroon nummer: _____

b. Functioneerde het wapen en de patroon naar behoren?: ja nee, er was sprake van een storing, namelijk: _____

c. Contact pijltjes met persoon:

Boven: nee ja Kledingpenetratie Huidpenetratie

Onder: nee ja Kledingpenetratie Huidpenetratie

d. Afstand tussen schutter en persoon: _____ meter

e. Houding van de persoon:

stilstaand geknield zittend liggend bewegend

f. Persoon tijdelijke uitgeschakeld door stroomstootwapen?: ja nee

zo nee, reden waarom mislukt: _____

g. Is er een extra stroomstoot toegediend nadat het stroomstootwapen was afgevuurd en de pijltje uit het stroomstootwapen de persoon hebben geraakt?

nee ja, namelijk _____ keer

h. Is er, naast het stroomstootwapen nog een ander wapen ingezet?

nee ja, namelijk de: _____ omdat _____

met als resultaat dat: _____

4B. Stroomstootwapen afgevuurd:

(Alleen invullen indien er een tweede patroon is afgeschoten, zo niet, ga door naar punt 5)

a. Patroon nummer: _____

b. Functioneerde het wapen en de patroon naar behoren?: ja nee, er was sprake van een storing, namelijk: _____

c. Contact pijltjes met persoon:

Boven: nee ja Kledingpenetratie Huidpenetratie

Onder: nee ja Kledingpenetratie Huidpenetratie

d. Afstand tussen schutter en persoon: _____ meter

e. Houding van de persoon:

stilstaand geknield zittend liggend bewegend

f. Persoon tijdelijke uitgeschakeld door stroomstootwapen?: ja nee

zo nee, reden waarom mislukt: _____

g. Is er een extra stroomstoot toegediend nadat het stroomstootwapen was afgevuurd en de pijltje uit het stroomstootwapen de persoon hebben geraakt?

nee ja, namelijk _____ keer

h. Is er, naast het stroomstootwapen nog een ander wapen ingezet?

nee ja, namelijk de: _____ omdat _____

met als resultaat dat: _____

5. Stun mode gebruikt:

(Alleen invullen indien de "stun mode" is gebruikt, zo niet, ga door naar punt 6)

a. Houding van de persoon:

stilstaand geknield zittend liggend bewegend

b. Functioneerde het wapen naar behoren?: ja nee, er was sprake van een storing, namelijk: _____

c. Hoe vaak is het stroomstootwapen in de "stun mode" gebruikt?:

1 x 2 x meer, namelijk _____ keer

c. Persoon tijdelijk uitgeschakeld door stroomstootwapen?: ja nee

zo nee, reden waarom mislukt: _____

d. Is er, naast het stroomstootwapen nog een ander wapen ingezet?

nee ja, namelijk de: _____ omdat _____

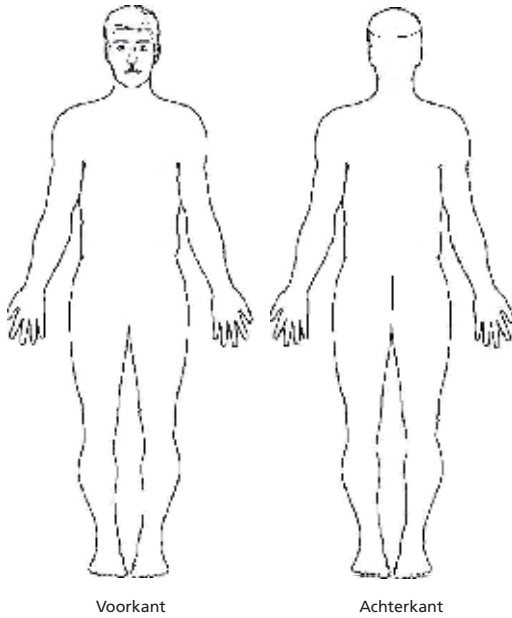
met als resultaat dat: _____

6. Trefpunten:

Geef op de onderstaande tekening aan waar de pijltjes de persoon hebben geraakt en/of op welke plaats het stroomstootwapen is gebruikt in de "stun mode".

Gebruik nummers indien er meerdere patronen zijn afgevuurd op één persoon (bijvoorbeeld 1A, 1B en 2A, 2B).

Indien het stroomstootwapen in de "stun mode" is gebruikt geef dit dan aan door middel van S1 / S2.

7. Nazorg:

a. Door wie zijn de pijltje verwijderd:

- door één van de aanwezig politiefunctionarissen omdat:
 - de pijltjes uitsluitend de kleding hebben gepenetreerd
 - dit noodzakelijk was vanuit operationeel oogpunt

- door een arts of (ambulance)verpleegkundige
- door de getroffen persoon zelf
- anders, namelijk door: _____

b. Tijd tussen het afvuren en het verwijderen van de pijltjes:

- minder dan 30 min
- 30-60 minuten
- 1-2 uur
- meer dan 2 uur

c. Is de getroffen persoon onderzocht door een arts:

- ja, op _____ (datum) om: _____ uur door: _____

- nee, want: _____

d. Welk letsel heeft de persoon opgelopen:

Als gevolg van het gebruik van het stroomstootwapen:

Overig letsel:

Indien overig letsel omschrijf de oorzaak van de verwondingen:

8. Aanvullende informatie:
(vul hier de overige relevante informatie in die hierboven nog niet is behandeld)

9. Ondertekening:

Dienstnummer verbalisant (schutter) : _____

Werkzaam bij de AOE van : _____

Handtekening verbalisant (schutter) : _____

Dienstnummer teamchef AOE : _____

Handtekening teamchef AOE : _____

Stuur het compleet ingevulde formulier, plus een uitdraai van de loggegevens van het gebruikte stroomstootwapen, zo spoedig mogelijk maar uiterlijk binnen twee weken na het gebruik aan:

Korps landelijke politiediensten
Dienst Speciale Interventies
t.a.v het hoofd bureau bedrijfsvoering
Postbus 100
3970 AC Driebergen

Bijlage 6: Informatiepamflet

Bijlage 6: Informatiepamflet

Talen:

- Nederlands
- Engels
- Arabisch
- Turks

Informatie voor personen die zijn blootgesteld aan de Taser

Wat is er gebeurd?

U bent geraakt door een zogenaamde “Taser”. De Taser is een stroomstootwapen dat korte stroomstoten geeft die er voor zorgen dat uw spieren samentrekken. Hierdoor bent u mogelijk de controle over uw lichaam verloren en op de grond gevallen. De Taser is op u toegepast door een hiervoor speciaal opgeleide politieagent die werkzaam is bij een arrestatieteam.

Wat zijn de gevolgen voor mijn gezondheid?

De kans op ernstig letsel als direct gevolg van het gebruik van de Taser is zeer klein. Mogelijk heeft u twee kleine wondjes in uw huid. Deze wondjes zijn veroorzaakt door de naalden die door middel van de Taser op u zijn afgeschoten en die zorgen voor de toediening van de stroom. Rond deze wondjes kan de huid licht verbrand zijn als gevolg van de aan u toegediende stroomstoten.

Normaal gesproken zal de huid zich binnen een aantal dagen herstellen. Indien de huid zich niet herstelt maar pijnlijk blijft en/of gaat opzwellen dan moet u een arts raadplegen.

Als de naalden in uw kleding zijn blijven steken dan bestaat de mogelijkheid dat u geen wondjes in uw huid heeft maar wel twee rode plekjes als gevolg van een lichte verbranding van de huid.

Wat zijn de verschijnselen na toepassing van de Taser?

Tijdens, of kort na het gebruik van de Taser kunnen de volgende verschijnselen optreden:

- Duizeligheid en een draaiërig gevoel (gedurende een aantal minuten);
- Verkrampting van de spieren en krachtverlies in armen en benen;
- Kortstondig geheugenverlies over wat er is gebeurd;
- Tintelingen in uw lichaam;
- Plaatselijke pijnklachten en huidzwellingen.

Deze verschijnselen zijn een normaal effect bij blootstelling aan de Taser. Indien u een dag later nog steeds last heeft van bovengenoemde verschijnselen dan dient u een arts te raadplegen.

Bijlage B (Engels):

Information for people hit by a Taser

What happened?

You were hit by a weapon called a “Taser”. The Taser is an electric shock weapon that fires brief bursts of electricity. These bursts of electricity cause your muscles to contract. As a result you may have lost control over your body, or you may have collapsed. The Taser was fired by a specially trained police officer who was part of an arrest team.

How does this affect your health?

There is only a very small chance that your health has been seriously affected by the Taser. You may have two small puncture wounds on your body. These wounds are caused by the small darts fired at you by the Taser which administer the electric shocks. There may be minor burns around these wounds due to the electric shocks.

Your skin should heal in a few days. Please go to a doctor if your skin does not heal, continues to be painful or is swollen.

If the darts got stuck in your clothing, you may not have any puncture wounds, but you may have two mild red burns on your skin.

What symptoms can you have if you have been hit by a Taser?

While the darts are in your body, or shortly afterwards, you may experience the following symptoms:

- A dizzy, woozy feeling (lasting a few minutes);
- Muscle contractions and loss of strength in your arms and legs;
- Brief loss of memory about what happened;
- A tingling sensation;
- Localised pain and swollen skin.

These symptoms are normal when you have been hit by a Taser. Please consult your doctor if these symptoms last for more than a day.

Bijlage C (Arabisch):

رزي تلال اوضرعت ني ذل ا صاخش ألاب ة صاخ تامول عم (Taser)

؟لصح اذام

ي ذل ا ةيئابره كلال تا قعصل ا حالس وه رزي تلال او . رزي تلاب فرعي امب ةباص إلال م تضرعت دقل يدؤي امم ةعيرس ةيئابره كلال تا قعصل صخش لال ا ضرعت ةظحل يف تالضعل ا يف شام كن ا ببسي لبق نم رزي تلال ا م ادخت سا مت دق نو كي ثي ح ضرألا يلع طوق سلا او نزواتلا نادقف لامتح ا يلا . ضرغل ا اذهل آصي صخ ب ردم لال او تالقات ع إلال قيرف نمض لم اعال ةطرش لال لجر

؟مكت حص يلع تاريث أتلل ا يهام

لمتح ي ثي ح آدج ةليئاض رزي تلال ا م ادخت سا ةجيتن ةري طخ ةباص إلال ا ضرعت لال ةصرف ربتعت تان حشل ةلقان لال ربال ا هببست دلجل ا يف ني ف ي ف ني ح رجب ةباص إلال ك ل ذ ي دؤي نا ةقطن م ل ا يف ةف ي ف ط قورح ببس ت ي تلال او رزي تلال ا ةطساوب م كي لعل فآقت ي تلال ا ةيئابره كلال . حورجل ا هذه ي لاوح ةعقاولا

ةراشت سا م كي لعل ب جوتي و م ا ي ا ةدع رورم دع ب ك ل ذو آيئاق لت هذه دلجل ا حورج ي ف شت ةداع دلجل ا خافت ناو ملألا رارم ت ساو دلجل ا ءافش مدع ةلاح ي ف بي بطلا

ي ف حورجب م كتب اصا مدع لامتح ا ك ل ذ ي نعي م كس بال م ي ف ةقلا عم ربال ا ي قبت نا ل ا ح ي ف دلجل ا ي ف ةف ي ف ط قورح ةجيتن نول لال ا ءارم ح ني ت ع ق بل طقف م كضرعت و دلجل ا

؟رزي تلال ا م ادخت سا ن ع ةجتان لال ا ضارعال ا يهام

ةري صق ةرتف ب رزي تلال ا م ادخت سا دعبو ءانثا ك ل ذو ةيئات لال ا ضارعال ا رهظت نا نكمي

- راودلاو ةخودلاب قئاق د ةدعل روعش لال
- نيدي لال او لجرألا ي ف ةوقلا نادقف و تالضعل ا ح نشت
- لصح ام صوصخب ةركاذلل دمألا ري صق نادقف
- م سجال ي ف لم نت
- دلجل ا خافت ناو ةي ع صوم مال آ

م كي لعل ب جوتي و رزي تلاب ةباص لال ةجيتن ةي ع ي بطلا تاريث أتلل ا نم ضارعال ا هذه ربتعت هالعا ةروك ذم لال ا ضارعال ا نم م كتان اع ام ي لال ا موي لال ا ي ف رم ت سا نا ل ا ح ي ف بي بطلا ةراشت سا

Bijlage D (Turks):

Taser'a maruz bırakılan kişiler için bilgi

Neler oldu?

Size "Taser" diye tabir edilen bir cihaz temas etmiştir. Taser, kaslarınızın gerilmesini sağlayan, kısa akım impulsları veren bir akım impuls silahıdır. Bundan dolayı vücut hakimiyetinizi kaybederek yere düşmüş olabilirsiniz. Taser size karşı, bu konuda özel eğitim görmüş, yakalama ekip görevlisi bir polis memuru tarafından uygulanmıştır.

Sağlığımı nasıl etkileyecek?

Taser kullanımının direk sonucu olarak ciddi bedeni hasar meydana gelmesi ihtimali çok düşüktür. Belki cildinizde iki küçük yara mevcuttur. Bu yaralar, Taser aracılığıyla size doğru atılan, akımın verilmesini sağlayan iğneler yüzünden meydana gelmiştir. Size verilen akım impulslarından dolayı cildiniz bu yaraların etrafında hafifçe yanmış olabilir.

Normalde cildinizin birkaç gün içinde eski hâline dönmesi gerekir. Cildiniz iyileşme yerine ağrımaya devam eder ve/veya şişerse, bir doktora başvurmanız gerekir.

İğneler giysilerinizde takılıp kaldıysa, cildinizde yaralar değil, hafif yanma sebebiyle iki küçük kızarıklık bulunma ihtimali mevcuttur.

Taser'ın uygulanımından sonraki belirtiler nelerdir?

Taser'ın kullanılması esnasında veya hemen sonrasında aşağıdaki belirtiler meydana gelebilir:

Baş dönmesi ve baş dönme hissi (birkaç dakika boyunca);

- Kasların tutulması ve kol ve bacaklarda güç kaybı;
- Olup bitenlerle ilgili kısa süreli hafıza kaybı;
- Vücudunuzda karıncalanmalar meydana gelmesi;
- Yerel ağrı şikâyetleri ve cild şişiklikleri.

Bu belirtiler, Taser'a maruz kalınmasının normal bir sonucudur. Yukarıdaki belirtilerden bir gün sonra hâlâ rahatsızsanız, bir doktora başvurmanız gerekir.

Bijlage 7: Informatiepamflet medisch personeel

Bijlage 7: Informatiepamflet medisch personeel

Informatie voor artsen en verpleegkundigen over de gevolgen van het gebruik van een stroomstootwapen

Wat is er gebeurd?

De persoon die ter behandeling bij u is gekomen is geraakt door een zogenaamde “Taser”. De Taser is een stroomstootwapen dat korte stroomstoten geeft waardoor het motorisch- en zintuiglijk zenuwstelsel gedurende een aantal seconden wordt verstoord. Dit zorgt voor een tijdelijk verlies van controle over de spieren waardoor het lichaam langzaam in elkaar zakt en de persoon ten val komt.

De Taser is toegepast door een speciaal hiervoor opgeleide politieagent die werkzaam is bij een arrestatieteam.

Welke verwondingen kunt u verwachten?

De persoon op wie de Taser is toegepast heeft mogelijk twee kleine wondjes in zijn huid. Deze wondjes zijn veroorzaakt door de naalden die door middel van de Taser zijn afgeschoten en die zorgen voor de geleiding van de stroom. Rond deze wondjes kan de huid licht verbrand zijn als gevolg van de stroomstoten die zijn toegediend. Normaal gesproken zal de huid zich binnen een aantal dagen herstellen, uiteraard dient er wel rekening te worden gehouden met de mogelijkheid van infectie. Indien de naalden in de kleding zijn blijven steken dan bestaat de mogelijkheid dat de patiënt geen wondjes heeft maar wel twee plekjes op de huid die licht verbrand zijn.

Indien de pijltjes zich nog in de huid bevinden dan dienen deze te worden verwijderd. Geadviseerd wordt om de pijltjes aan het zichtbare metaal gedeelte (niet aan de draden) rechtstandig (zonder te draaien) uit de wondjes te trekken. Hierbij dient er rekening mee te worden gehouden dat er zich aan de bovenkant van de pijltjes twee kleine weerhaakjes bevinden (zie de onderstaande tekening).

Indien de Taser niet is afgeschoten (geen pijltjes in de huid) maar gebruikt is in direct contact met de persoon dan zijn de verwondingen waarschijnlijk beperkt tot twee licht verbranden stukjes huid.

Welke symptomen treden op na het gebruik van de Taser?

Gedurende, of kort na het gebruik van de Taser kunnen de volgende verschijnselen optreden.

- Duizeligheid en een draaierig gevoel (gedurende een aantal minuten);
- Verkramping van de spieren en krachtverlies in armen en benen;
- Kortstondig geheugenverlies met betrekking tot het incident;
- Tintelingen in het lichaam;
- Plaatselijke pijnklachten en huidzwellingen.

Deze verschijnselen zijn een normaal effect bij blootstelling aan de Taser. Indien één of meer van deze verschijnselen niet binnen een dag zijn verdwenen dan dient de desbetreffende persoon nader te worden onderzocht door een arts.

Kan de stroomstoot van een Taser een pacemaker beschadigen?

Pacemakers zijn ontworpen om een schok van een defibrillator te weerstaan die vele honderden malen groter is dan die van een Taser. De kans dat de stroomstoot van de Taser schade kan toebrengen aan een eventueel aanwezige pacemaker wordt door medische experts dan ook zeer klein geacht.

Achtergrondinformatie

De aanhoudings- en ondersteuningseenheden (arrestatieteams) van de politie beproeven op dit moment een stroomstootwapen (Taser X26E) dat gebruikt kan worden bij de aanhouding van (vuurwapen)gevaarlijke verdachten en bij het beëindigen van levensbedreigende situaties. Dit stroomstootwapen wordt uitsluitend gebruikt door speciaal hiertoe opgeleide politiefunctionarissen.

De Taser is een wapen dat twee pijltjes afvuurt die middels een geïsoleerde stroomdraad met het wapen verbonden blijven. De pijltjes zijn

zo ontworpen (de pijltjes hebben een klein weerhaakje aan het uiteinde) dat ze vast blijven zitten in de huid en/of kleding. Na het treffen van een persoon geeft het wapen een aantal zeer korte stroomstoten met een hoog voltage maar met een beperkt vermogen. De stroom vloeit door het lichaam en zorgt voor een tijdelijk verlies van de controle over de spieren in het lichaam als gevolg waarvan de persoon ineenzakt. De Taser kan ook worden gebruikt in de zogenaamde “stun mode” hierbij worden er geen pijltje afgevuurd maar wordt het wapen direct in contact gebracht met het lichaam.

De door de politie gebruikte Taser X26E is alle vele jaren en op grote schaal in gebruik in onder mee het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Australie, Frankrijk en Duitsland, Singapore en Nieuw Zeeland. De medische effecten van dit wapen zijn dan ook uitgebreid onderzocht. Uit deze onderzoeken kan worden geconcludeerd dat de kans op levensbedreigend- of ander ernstig letsel als direct gevolg van het gebruik van het stroomstootwapen zeer klein is.

Desondanks zijn er gevallen bekend waarbij mensen zijn overleden na het gebruik van een Taser. Onderzoek heeft uitgewezen dat dit niet een direct gevolg is van het gebruik van de Taser maar bijna altijd een gevolg is van een combinatie van factoren zoals onder meer het overmatig gebruik van verdovende middelen, houdingsverstikking, oververhitting van het lichaam of secundaire verwondingen.

Bijlage 8: Dient de Taser
opgenomen te worden in de
Ambtsinstructie 1994?

Bijlage 8: Dient de Taser opgenomen te worden in de Ambtsinstructie 1994?

Bijlage 8: Dient de Taser opgenomen te worden in de Ambtsinstructie 1994?

Mr. drs. Cees Kwanten, Politieacademie

We hanteren in Nederland het legaliteitsbeginsel. Dit beginsel, dat te herleiden is tot principes van de rechtsstaat, beoogt de rechtszekerheid te bevorderen. Het beginsel is onmiddellijk verbonden met het uitgangspunt van de rechtsstaat dat het recht de burger bescherming behoort te bieden tegen willekeur van de overheid. De wetgever beoogt dit te realiseren met behulp van de “heerschappij van de wet”. Zo staat bijvoorbeeld in artikel 1 van het Wetboek van Strafvordering

Strafvordering heeft alleen plaats op de wijze bij de wet voorzien

De heerschappij van de wet heeft een dubbele functie: enerzijds is zij de basis voor overheidsbevoegdheden, anderzijds waarborg tegen willekeurig overheidsoptreden. Artikel 1 concretiseert de uit de rechtsstaatsgedachte voortvloeiende consequentie dat de bevoegdheid tot het maken van inbreuken op rechten en vrijheden van de burger bij wet moet worden bepaald. De vorm en de wijze van totstandkoming van strafvorderlijke bevoegdheden wordt daartoe geregeld en beperkt in de wet. Dat is de formele waarborg. Er is ook een materiële waarborg. De uitoefening van strafvorderlijke bevoegdheden bijvoorbeeld is, in ieder geval wat betreft de dwangmiddelen, als regel gebonden aan de wettelijke voorwaarde dat er sprake is van verdenking als bedoeld in artikel 27 WvSv. Deze verbinding met de verdenking biedt een garantie tegen onbeperkt en als pure formaliteit toepassen van wettelijke bevoegdheden op onverschillig welke burger.

Kortom, het legaliteitsbeginsel is erop gericht te voorkomen dat de staatsorganen van geval tot geval naar eigen believen en mogelijk met zelfbedachte pretmiddelen optreden.

De politie is een uitvoerende dienst van de overheid. Haar taak is omschreven in artikel 2 Politiewet 1993. Naar hedendaagse opvattingen over de moderne democratische rechtsstaat wordt deze taak steeds in gebondenheid aan het recht uitgeoefend. Alleen die gebondenheid verschaft de politie de legitimatie voor haar optreden.

Een uitvloeisel van het legaliteitsbeginsel is het kenbaarheidvereiste: bevoegdheden en middelen waarmee de bevoegdheden uitgeoefend worden dienen voor eenieder kenbaar te zijn. Vandaar de noodzaak om geweldsbevoegdheden en geweldsmiddelen schriftelijk vast te leggen. Voor de gebruiker van die bevoegdheden om duidelijk te maken dat de uitoefening legitiem is, voor de burger om te weten wat hem te wachten kan staan. Alleen al om deze reden moet de Taser in een wettelijke regeling opgenomen worden.

De tweede lijn in de beantwoording volgt het systeem van onze wetgeving en dan speciaal in het geval van politieel geweldsgebruik.

De Grondwet waarborgt in artikel 11 ieders recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam, **behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen**. Het onderstreepte deel betekent in juridische termen dat uitzonderingen mogelijk zijn, maar die moeten een formeelwettelijke grondslag hebben en vandaaruit is delegatie mogelijk naar lagere regelingen. Geweldgebruik door de politie moet derhalve gebaseerd zijn op een wet in formele zin. Die wet is de Politiewet 1993. De bevoegdheid van de politie geweld uit te oefenen staat beschreven in artikel 8, zij het geclausuleerd zodat aan verschillende voorwaarden moet zijn voldaan.

Het uitgangspunt dat politieel geweldgebruik alleen geoorloofd is wanneer dat absoluut noodzakelijk is, komt niet alleen tot uiting in het feit dat het geweldgebruik slechts geoorloofd is wanneer het voldoet aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit (artikel 8 lid 1), maar ook in het vereiste dat het gebruik van geweld op zichzelf genomen ook redelijk en gematigd dient te zijn (artikel 8 lid 5). Er is dus sprake van een dubbel proportionaliteitsbeginsel. Tezamen behoren deze algemene beginselen van behoorlijk politieoptreden tot de fundamentele normen van onze rechtsstaat.

In het eerste lid van artikel 9 Politiewet 1993 staat de mogelijkheid om bij AMvB een ambtsinstructie vast te stellen. De in dit lid bedoelde gedelegeerde regelgeving heeft geresulteerd in de *Ambtsinstructie* voor de

politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewone opsporingsambtenaar (hierna: *Ambtsinstructie 1994*). Deze *Ambtsinstructie 1994* is een AMvB waarvoor geen voorhangprocedure geldt zodat de regeling eenvoudig kan worden gewijzigd. De *Ambtsinstructie 1994* vormt met zijn systematische indeling, samen met diverse ministeriële uitvoeringsbesluiten, een coherent stelsel van instructienormen voor de politieke uitvoeringspraktijk.

De *Ambtsinstructie 1994* schrijft in de artikelen 4-19 de politieambtenaar voor onder welke voorwaarden, in welke gevallen en op welke manier hij van zijn (vuur)wapen gebruik dient te maken. De regering heeft een gedetailleerde geweldsinstructie niet wenselijk geacht, omdat anders de regelgeving niet meer voldoende zou kunnen inspelen op de complexiteit van de praktijk. Vanwege de abstractie van de gehanteerde begrippen acht de wetgever toetsing achteraf noodzakelijk, waarbij rekening kan worden gehouden met alle relevante omstandigheden. Dat is mogelijk bezwaarlijk voor de rechtszekerheid van de burger en voor het veiligheidsgevoel van de politieambtenaar die liever tevoren zou willen weten waar hij aan toe is, maar het is volgens de regering onvermijdelijk (Kamerstukken II 1987-1988, 19535, nr.5, p.27). In casu betekent dat voor de Taser dat net als voor pepperspray opname in de *Ambtsinstructie 1994* dwingende noodzaak is, maar dat niet alle praktische omstandigheden in detail nader aangeduid hoeven te worden.

Over de auteurs

Dr. Otto M.J. Adang is sinds 2004 lector Openbare Orde & Gevaarbeheersing aan de Politieacademie, waar hij al sinds 1998 leiding gaf aan het door hem opgezette onderzoeksprogramma Geweld- en Gevaarbeheersing in Conflictsituaties, gericht op de interactie tussen politie en publiek in potentieel gewelddadige en gevaarlijke situaties. Hij verricht onderzoek, ontwikkelt innovatieve concepten en adviseert politiekorpsen in binnen- en buitenland. Hij is auteur van een groot aantal boeken en artikelen op het terrein van ordehandhaving, crowd management en politieel geweldgebruik, waaronder *Hooligans, autonomen, agenten* (1998), *Policing Euro 2000* (2001, met Christine Cuvelier), *Beheersing van gevaar* (derde druk 2005, met Jaap Timmer), *Hooligans in beeld* (2005, met Henk Ferwerda), *Spray met visie, visie op spray* (2005, met Jos Mensink en Carin Esman), *Met alle geweld leren* (2005), *Omgaan met conflictsituaties* (2006), *Hoezo rustig?!* (2007, met Edward van der Torre), *Nederlands grootste evenement* (2008, met Edward van der Torre), *Policing football in Europe* (2008, met Elaine Brown), *Boven de pet?* (redactie, 2009) en *Zijn wij anders ?* (2010, met Hani Quint en Ronald van der Wal)

Drs. Carin Esman is bestuurskundige en als junior onderzoeker werkzaam binnen het Lectoraat Openbare Orde & Gevaarbeheersing van de Politieacademie. Binnen het lectoraat heeft zij geparticipeerd in diverse onderzoeken op het gebied van openbare ordehandhaving en gevaarbeheersing, waaronder het onderzoek naar de Oranje Thuis-situatie (2006 en 2010) en de politieke aanpak bij voetbalwedstrijden in België (2007). Zij is medeauteur van een aantal rapporten. Daarnaast is zij ook betrokken geweest bij de evaluatie van de invoering van Peperspray bij de Nederlandse Politie (2005), de evaluatie van de invoering van de vernieuwde AZV toets (2009) en het nieuwe Pistool voor de Nederlandse Politie (2009 en 2010). Haar aandachtsgebieden zijn evaluatieonderzoek, crowdmanagement en openbare ordeproblematiek: van kleinschalige gevaarsituaties tot grote risicovolle gebeurtenissen en incidenten.

Colofon

Uitgave

Politieacademie

Datum

maart 2010

ISBN

978-90-79149-46-9

Oplage

150 exemplaren

Fotografie

Harmen van Dijk

Vormgeving

Mixed Media, Bussum

Drukwerk

OBT, Den Haag

Productiebegeleiding

Communicatie & Marketing Politieacademie

Voor reacties of vragen:

Politieacademie, Lectoraat Openbare Orde & Gevaarbeheersing
(055 – 5392941)

© 2011 Politieacademie

Behoudens door de wet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder schriftelijke toestemming van de Politieacademie, die daartoe door de auteurs met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk is gemachtigd.

11-086

www.politieacademie.nl